

ADALET BAKANLIĞI CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DIŞ İLİŞKİLERDEN SORUMLU DAİRE BAŞKANLIĞI CEZA İNFAZ KURUMLARI ve TUTUKEVLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

HAZIRLAYANLAR:

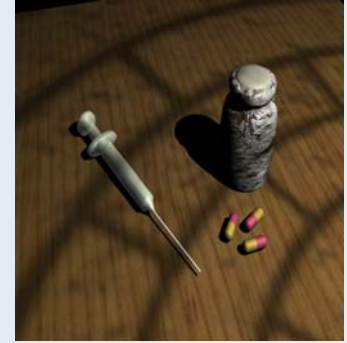
Kızbes Meral KILIÇ
Psikolog

Pınar AMANVERMEZ
PEKER
Psikolog

Mesut ÇULHALIK
Memur

TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU SUÇU

Uyuşturucu maddeler, insanlık tarihinin başlangıcından beri ağrı kesici, keyif verici ve hastalıkları iyileştirici olarak kullanılmıştır. Tarihsel süreçte tıbbi amaçlarla kullanılmış, keyif verici özelliği olması nedeniyle sonraları bu amaçla tüketimlerinde artış olmuştur. Bu türden bir tüketimi

besleyecek arz da beraberinde şekillenerek kıtalar ve ülkeler bazında değişkenlik gösteren bir arz ve talep oluşturmuştur (KAM:Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı, 2003). Buna paralel olarak, konusunu uyuşturucunun oluşturduğu suçlar nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü sayılarının son yıllarda çarpıcı bir şekilde arttığı görülmektedir. 2008 yılı Eylül ayı itibarıyla ceza infaz kurumlarında uyuşturucuya bağlı suçlardan 15447 kişi bulunmaktadır. Türkiye'de uyuşturucu suçları, suç türleri arasında yıllar içerisinde hızlı bir tırmanış

sergileyerek alt sıralardan ikinci sıraya yerleşmiştir.

Bu çalışma, Türkiye'deki ceza infaz kurumlarında uyuşturucuya bağlı suçlar nedeniyle bulunan kişi sayısında meydana gelen artış hakkında genel bir fikir vermeyi amaçlamaktadır.

Uyuşturucu Maddeler	2
Uyuşturucu Madde İle İlgili Terimler	3
Suç Nedir?	5
Türkiye'de Uyuşturucu İle İlgili Yasal Düzenlemeler	6
Uyuşturucu ve Suç	10
Türkiye'de Uyuşturucu Suçunun Boyutları	11
Uyuşturucuya Bağlı Suçlar Nedeniyle Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunanlarla İlgili Betimsel Bir Çalışma	12
Sonuç	33
Kaynaklar	39
Teşekkür	41

UYUŞTURUCU MADDELER

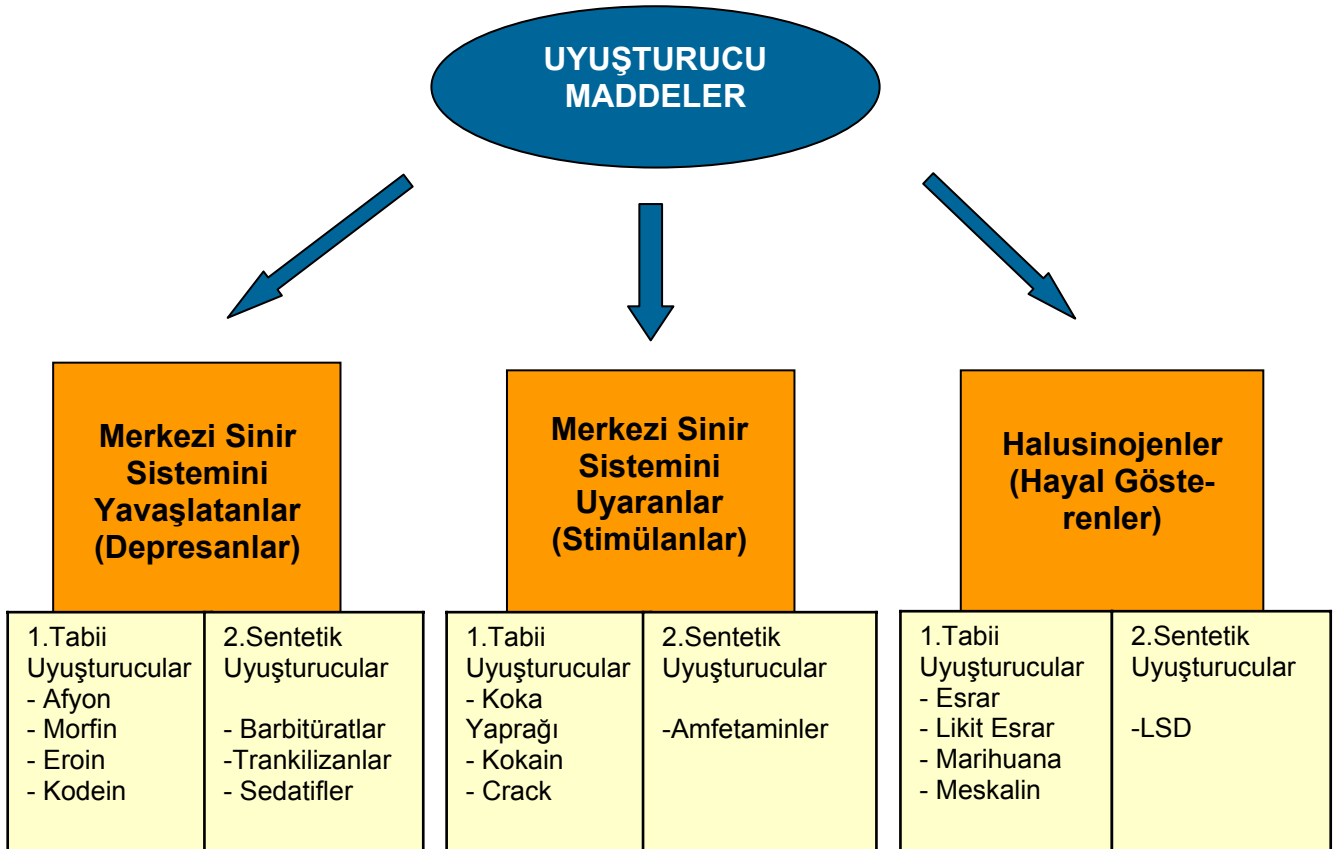
Madde kelimesi tıbbi amaçlar dışında kullanılan ilaçları ve bir çok kimyasal maddeyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Belirli dozlarda alındığı zaman, kişinin sinir sistemi üzerinde etkide bulunan, akli, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, birey ve toplum için ekonomik ve sosyal problemler ortaya çıkaran, alışkanlık ve bağımlılık yapan, kanunların kullanılmasını, bulundurulmasını ve satışını yasakladığı narkotik ve psikotrop sözcükleriyle tanımlanan maddelere **uyuşturucu madde** denir ve uyuşturucu maddeler Şekil 1'deki gibi sınıflandırılmaktadır (KAM, 2003).

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization: WHO), uyuşturucu bağımlılığı yerine **madde bağımlılığı** terimini kullanmaktadır.

Uyuşturucu maddeler, esrar, eroin, kokain gibi reçeteyle verilemeyen yasadışı maddeler olabileceği gibi, amfetaminler, benzodiazepinler, diğer sedatif-hipnotik ilaçlar gibi yasal düzenlemeler çerçevesinde reçete ile verilebilen ilaçlar ya da yasal denetimlere tabi olmayan veya satışlarında kısmi yasal düzenlemeler olan uçuculardır (Uluğ, 1997).

Şekil 1. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması

UYUŞTURUCU MADDE İLE İLGİLİ TERİMLER

Maddelerin Ödüllendirici Etkileri: Bir maddenin haz verici ya da ödüllendirici özelliği o maddenin alınmasında etkili özelliklerdir. Keyif vericilik, neşenin yanında gerginliğin azalması, yorgunluğun giderilmesi ya da moralin düzelmesi için de alınabilir. Bunun yanında maddelerin ödüllendirici değerleridir (Alıcı ve Uzbay, 2008).

Madde Kullanımı: Bağımlılık olup olmadığına bakılmaksızın, söz konusu maddenin miktar, sıklık ve süre olarak kişi tarafından tüketilme örüntüsüdür. Yasadışı bağımlılık yapıcı maddelerin her türlü kullanımı ve yasal maddelerin amacı dışında ve kontrolsüz kullanımı olarak da açıklanabilmektedir (Eylem Planı, 2007).

Bağımlılık: Genellikle olumsuz sonuçlarına karşın takıntılı bir biçimde sürekli bir maddeyi arama ve alma davranışı olarak kendini gösteren kronik bir davranış bozukluğu olarak tanımlanır.

Fiziksel Bağımlılık: Bir maddenin bırakıldığında, yoksunluk belirtileri yaşanması durumudur.

Psikolojik Bağımlılık: Fiziksel yoksunluk belirtileri olmaksızın, takıntılı bir biçimde ve sürekli olarak ilgili maddeyi arama ve alma davranışıdır.

Yoksunluk: Uzun süre alınan bir madde bırakıldığında ya da azaltıldığında ortaya çıkan fizyolojik belirtilerdir (Alıcı ve Uzbay, 2008).

Tolerans: Bir maddenin kullanıldıkça etkisinin giderek artmasıdır.

Nüksetme: Yoksunluk belirtileri ortadan kalktıktan yıllar sonra bile ilgili maddenin yeniden alınmaya başlamasıdır (Alıcı, Uzbay, 2008).

MADDE BAĞIMLILIĞI

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)'na göre Madde Bağımlılığı Tanı Ölçütleri; Maddenin uyumu bozacak, klinik olarak belirgin bir rahatsızlığa yol açacak biçimde kullanılması ve bir yıl içinde herhangi bir zamanda aşağıdakilerden üçünün bulunması gereklidir:

1. Tolerans
2. Yoksunluk belirtilerinin olması ve bunları gidermek için maddeye gereksinim duyma
3. Maddenin niyetlendiğinden çok daha fazla miktarda ve daha uzun bir süre alınması
4. Madde kullanımına son vermek ya da bunu denetim altına almak için sürekli bir istek hissetme ve birçok kez bırakma girişiminde bulunma
5. Maddeyi elde etmek için ve madde etkisi altında çok zaman harcama
6. Kişinin günlük işlerini yerine getirmesi beklenen zamanlarda madde etkisi altında olma ve bunları yerine getirememesi.

MADDE KÖTÜYE KULLANIMI

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)'na göre Madde Kötüye Kullanma Tanı Ölçütleri;

Maddenin uyumu bozacak, klinik olarak belirgin bir rahatsızlığa yol açacak biçimde kullanılması ve bir yıl içinde aşağıdaki ölçütlerden bir veya birden fazlasının bulunması gereklidir:

1. Kişinin işte, evde veya okuldaki yükümlülüklerini sürdürmesini önleyecek şekilde yineleyici biçimde madde kullanması
2. Fiziksel tehlike yaratabilecek durumlarda (örneğin araç kullanırken) madde etkisi altında olma ve bu durumun tekrar tekrar olması
3. Madde kullanımı ile ilişkili yasal sorunların varlığı
4. Madde kullanımının sosyal yaşamda ve kişinin yakınlarıyla ilişkisinde yineleyici ve kalıcı sorunlara yol açmasına rağmen madde kullanımını sürdürme.

SUÇ NEDİR?

Suç, insanlığın varlığından itibaren tüm toplumlarda tarih boyunca yaşanan evrensel bir olgudur. Suç kavramının tanımı söz konusu olduğunda üzerinde uzlaşılan ortak bir tanımın bulunmadığı görülmektedir. Suç, hukuksal, sosyolojik, psikolojik, ahlaki, ekonomik ve kültürel yönleri olan bir kavram olması sebebiyle de pek çok disiplinin konusu olmuştur.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde genel anlamda suçun iki tanımı vardır. Birincisinde suç, törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış olarak tanımlanırken; ikinci tanımda ise yasalara aykırı

davranış olarak belirtilmiştir. Yani ilk tanımda suçun ahlaki boyutuna ikinci tanımda ise hukuksal boyutuna vurgu yapıldığı görülmektedir.

Hukuk açısından suç, kanunda belirtilen tarife uygun, hukuka aykırı, kusurlu bir harekettir. Dönmezer (1984) suçu, toplumsal yaşam için gerekli olan yasalara aykırı davranış olarak tanımlamıştır. Bir eylemin suç olabilmesi için mutlaka kanunda ceza yaptırımına bağlanmış ve tarif edilmiş olması gerekir. Ayrıca yapılan eylem hukuka aykırı olmalı, eylemi yapan kişi de bundan sorumlu olabilmelidir. Eylemin de sanığın olumlu veya olumsuz bir hareketinden kaynaklanması zorunludur (Taşkın ve Zengin, 2004).

Suç, Dönmezer'in (1984) belirttiği gibi evrensel, genel ve sosyal bir olgu olup içinde meydana getirdiği toplumun şartlarına ve bulunulan zamana göre bazı özellikler içermektedir. Yani suçlar, toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenirler.

Yine hukuk açısından suç kavramı söz konusu olduğunda ceza kavramı da beraberinde gelmektedir. Ceza, suç teşkil eden fiilin karşılığı olarak sanığa kanunla verilen yaptırım olarak tanımlanmaktadır (Taşkın ve Zengin, 2004).

Türkiye'de suçlar ve cezalar 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) belirtilmiştir. Bu Kanunun amacı TCK'nın 1. maddesinde ortaya konmaktadır. Buna göre, ceza kanununun amacı kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemektir. Hukuk sistemimizde TCK dışında bazı özel kanunlarda da suç ve cezalar öngörülmüştür.

TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

T.C. ANAYASASI

Anayasanın 58. maddesinde devletin uyuşturucu maddelerle ilgili görevi ortaya konmuştur: "...Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirler alır."

TÜRK CEZA KANUNU

Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kısım ikinci bölümünde ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler belirtilmiştir. Bu bağlamda uyuşturucu madde etkisiyle

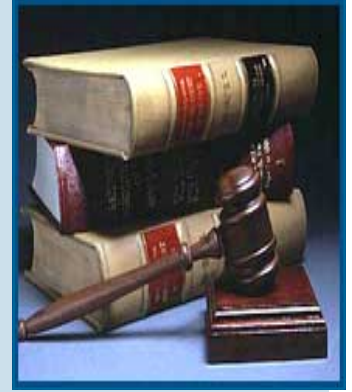

suç işleme ile ilgili olarak **34. maddenin** 1. fıkrasında, geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmeyeceği belirtilmiş olmasına karşın ikinci fıkraya göre kişinin iradî olarak aldığı alkol veya uyuşturucu maddenin etkisiyle suç işlemesi

halinde birinci fıkra hükmünün geçerli olmayacağı ve dolayısıyla kişinin cezai sorumluluğunun devam edeceği açıkça ortaya konmuştur.

Türk Ceza Kanununun üçüncü kısım ikinci bölümünde yer alan 57. Maddesinde ise akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri sıralanmış, anılan maddenin 7. fıkrasında suç işleyen alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı kişilerin, güvenlik tedbiri olarak, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılarına özgü sağlık kuruluşunda tedavi altına alınmasına karar verileceği; bu kişilerin tedavisi, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığından kurtulmalarına kadar devam edeceği ve bu kişilerin, yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca bu yönde düzenlenecek rapor üzerine mahkeme veya hâkim kararıyla serbest bırakılabileceği vurgulanmıştır.

Öte yandan; Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, üçüncü kısımda yer alan topluma karşı suçlar başlığı altındaki üçüncü bölümde kamunun sağlığına karşı suçlar açıkça belirtilmiş olup, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, bu maddelerin kullanılmasını kolaylaştırmak veya bu tür maddeleri satın alma, kabul etme ya da bulundurma şeklindeki eylemler 188, 190 ve 191. maddelerde açıklanmıştır. Buna göre;

Madde 188 - (1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir.

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya bazmorfin olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmî makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, dört yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Madde 190 - (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak için;

- a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan,
  - b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan,
  - c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren,
- Kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır

Madde 191 - (1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı açılan davada mahkeme, birinci fıkraya göre hüküm vermeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, denetimli serbestlik tedbirine karar verebilir.

(3) Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(4) Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz.

(5) Tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir.

(6) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten sonra da iki ilâ dördüncü fıkralar hükümlerine göre tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine

tâbi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir. Ancak, bunun için kişi hakkında bu suç nedeniyle önceden tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmemiş olması gerekir.

(7) Kişinin mahkûm olduğu ceza, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, infaz edilmiş sayılır; aksi takdirde, derhal infaz edilir.

Uyuşturucu madde suçlarında etkin pişmanlık Madde 192'de dzenlenmiştir :

(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş olan kişi, resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadarı indirilir.

(4) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmî makamlara başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz.

DİĞER MEVZUAT

TCK'nın ilgili maddelerine ek olarak Türkiye'de uyuşturucu maddeler ve ilgili dzenlemeler 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu, Türk Medeni Kanunu, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile ilgili diğer mevzuatta da ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir.

UYUŞTURUCU VE SUÇ

Uyuşturucuya bağlı suçun önlenmesi ihtiyacı, mevcut AB uyuşturucu stratejisinin Avrupa politika gündeminin üst sıralarında yer almaktadır. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi tarafından yayınlanan Avrupa'daki Uyuşturucu Sorununun 2007 Yıllık Durum Raporu'nda "uyuşturucuya bağlı suç" kavramı için ortak kabul edilen bir tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre, uyuşturucuya bağlı suçun ne ifade ettiği disiplinler ve profesyoneller arasında değişmekle beraber dört geniş kategori içerdiği belirtilmiştir:

- **Psikofarmakolojik Suçlar:** Bir psikoaktif madde altında işlenen suçlar.
- **Ekonomik Kompulsif Suçlar:** Uyuşturucu bağımlılığını sürdürmek amacıyla para/mal/ uyuşturucu elde etmek için işlenen suçlar.
- **Sistemik Suçlar:** Yasadışı uyuşturucu pazarlarının faaliyeti kapsamında işlenen suçlar.
- **Uyuşturucu Kanunu Suçları:** Kullanma, bulundurma, satma, ticaret vs.

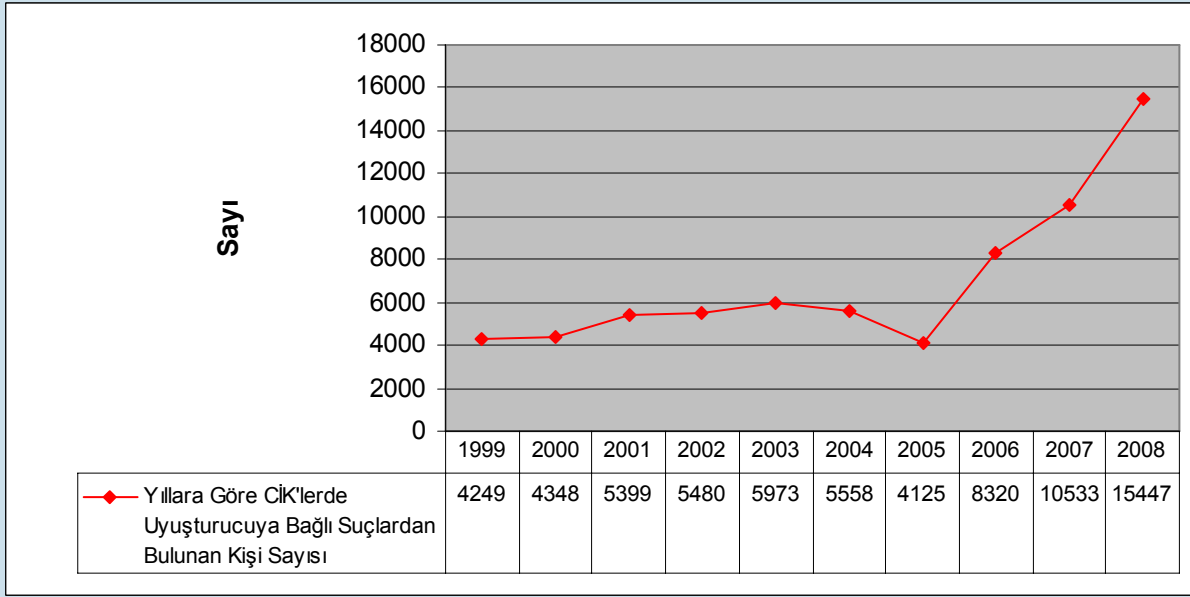
Genel anlamda, AB düzeyinde, uyuşturucu kanunu suçları 'raporları'nın sayısı 2000 ve 2005 yılları arasında ortalama % 47 artmıştır. Veriler, beş yıllık dönemde genel bir düşüş rapor eden Letonya, Portekiz ve Slovenya dışında, rapor eden tüm ülkelerde artma eğilimleri ortaya koymaktadır. Kullanmaya bağlı suçlar ile ticarete bağlı suçlar arasındaki denge değişmekte olup, çoğu Avrupa ülkesi suçların çoğunluğunun uyuşturucu kullanma veya kullanmaya yönelik bulundurmaya ilişkin olduğunu rapor etmiş ve rakamlar 2005 yılında İspanya'da % 91'e kadar çıkmıştır. Bununla beraber Çek Cumhuriyeti, Lüksemburg, Hollanda, Türkiye ve Norveç'te satış ve ticarete bağlı uyuşturucu kanunu suçları ağırlıkta olup, bu suçlar 2005 yılında bildirilen uyuşturucu kanunu suçlarının % 92'si kadarına (Çek Cumhuriyeti) karşılık gelmektedir (Avrupa Uyuşturucu Raporu, 2007).

Bu sınıflandırma kapsamında ele alındığında ekonomik kompulsif suçlar altında değerlendirilebilecek pek çok suç türleri tanımlanabilir. Örneğin Ögel (1998) değişik on ilde yaptıkları çalışmada gasp, fuhuş, hırsızlık suçlarının bağımlılar tarafından madde bulmak için genelde işlenen suçlar olduğunu bildirmişlerdir.

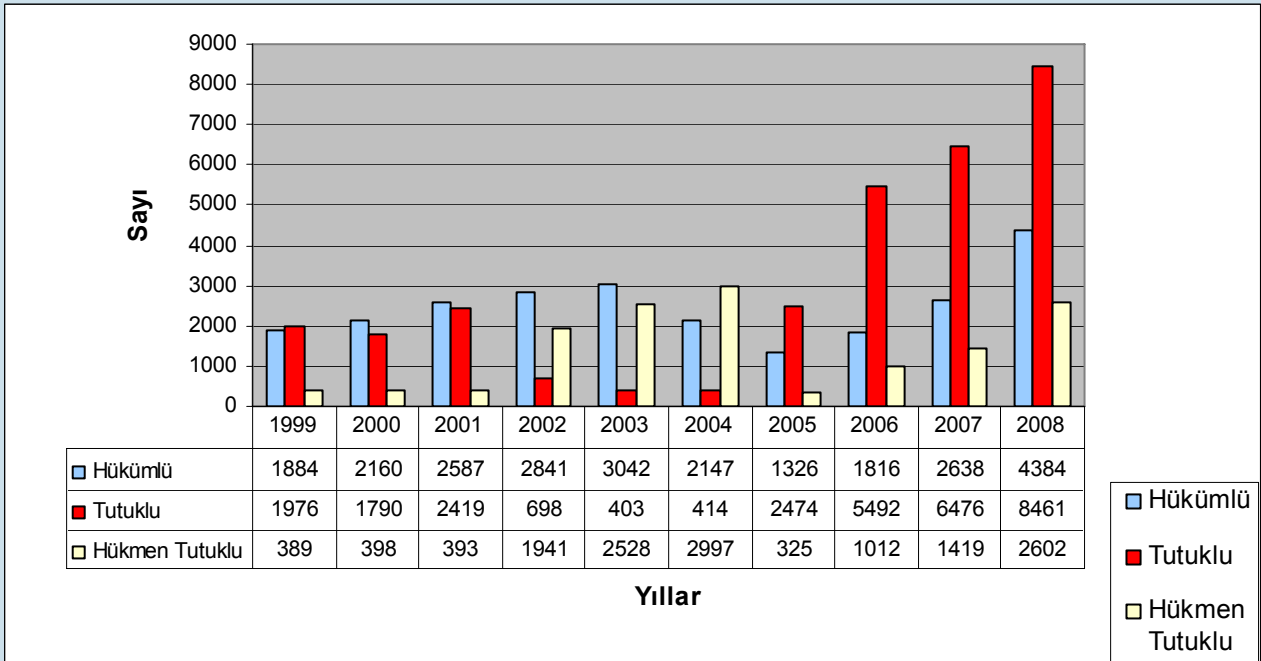
Uyuşturucu ve suç arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koyan araştırmalardan birisi de Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. 2006 yılı içinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlükleri Narkotik Birimlerince göz altına alınan ve madde kullanıcı olduğunu beyan eden 838 kişiyle yapılan çalışmada katılımcıların %16'sının daha önce uyuşturucu ile ilgili bir suç işlediği, %22'sinin uyuşturucu ile ilgili olmayan bir suç işlediği, %20'sinin hem uyuşturucu ile ilgili hem uyuşturucu ile ilgili olmayan konularda suç işlediği rapor edilmiştir.

TÜRKİYE'DE UYUŞTURUCU SUÇUNUN BOYUTLARI

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü 2008 yılı Eylül ayı verileri Türkiye'deki uyuşturucu suçunun boyutlarını çarpıcı biçimde gözler önüne sermektedir. Buna göre, Eylül 2008 itibariyle uyuşturucuya bağlı suçlardan ceza infaz kurumlarında 15447 kişi bulunmaktadır. Geçmiş yıllarla kıyaslandığında uyuşturucuya bağlı suçların özellikle 2005 yılından itibaren ciddi şekilde arttığı görülmektedir (Grafik 1 ve Grafik 2).

Grafik 1. Yıllara Göre CİK'lerde Uyuşturucuya Bağlı Suçlardan Bulunan Kişi Sayısı Dağılımı

Grafik 2. CİK'lerde Uyuşturucuya Bağlı Suçlar Nedeniyle Bulunan Hükümlü Tutuklu Hükmen Tutukluların Yıllara Göre Dağılımı

UYUŞTURUCUYA BAĞLI SUÇLAR NEDENİYLE CEZA İNFAZ KURUMLARINDA BULUNANLARLA İLGİLİ BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA

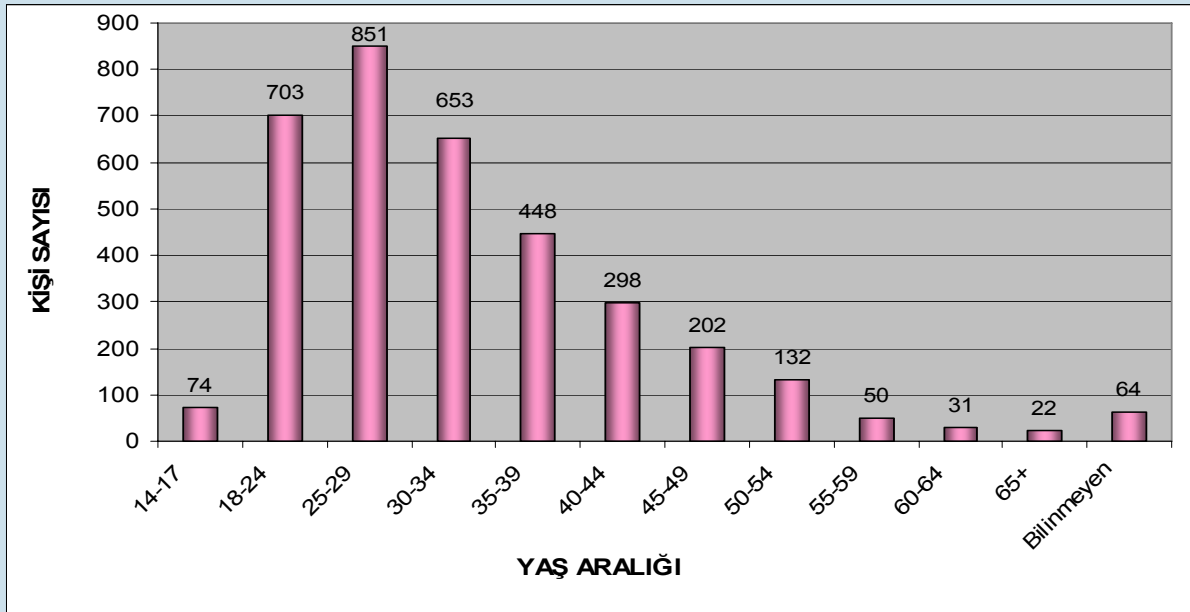
Araştırmaya Türkiye'yi temsil edeceği düşünülen, farklı bölgelerden 12 il ve bu illerde bulunan ceza infaz kurumlarının tamamından (32 ceza infaz kurumu) 3528 kişi katılmıştır. Bu kişilerin tamamı uyuşturucuya bağlı suçlar sebebiyle kurumda bulunmaktadır (Ek 1: Uyuşturucuya bağlı suç listesi). Araştırmanın yürütüldüğü ceza infaz kurumlarına göre katılımcı sayıları Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Uyuşturucu Suçu Nedeniyle Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan ve Araştırmaya Katılan Kişi Sayısı

CEZA İNFAZ KURUMU	KATILIMCI SAYISI	CEZA İNFAZ KURUMU	KATILIMCI SAYISI
ADANA E	97	BAYRAMPAŞA	514
ADANA F	15	KARTAL H	104
ANKARA F1	91	ÜMRANİYE E	367
ANKARA F 2	83	BAKIRKÖY KADIN	80
ANKARA L 1	136	İSTANBUL H	162
ANKARA L 2	107	PAŞAKAPISI	1
ANKARA ÇOCUK VE GENÇLİK	33	METRİS T	221
ANKARA KADIN	17	KOCAELİ C	96
DENİZLİ D	108	KOCAELİ F 1	83
DİYARBAKIR D	1	KOCAELİ F 2	65
DİYARBAKIR E	207	MERSİN E	168
ESKİŞEHİR AÇIK	23	SİVAS AÇIK	10
ESKİŞEHİR H	56	SİVAS E	56
İZMİR F 1	29	TRABZON E	59
İZMİR F 2	56	VAN F	99
İZMİR BUCA	141	VAN M	243
		TOPLAM	3528

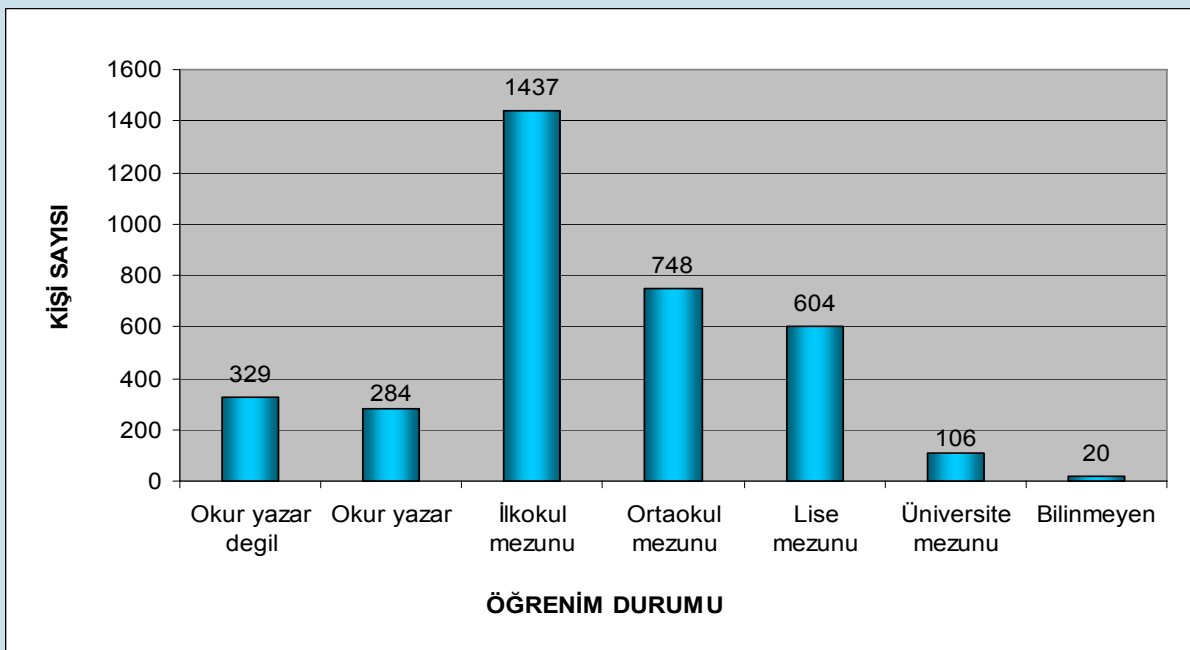
Araştırmanın yürütüldüğü ceza infaz kurumlarında bulunan 4 kişi cinsiyetlerini belirtmemiştir. Cinsiyetlerini belirten 3524 katılımcının 140'ı kadın (%4) ve 3384'ü erkektir (%96).

Araştırmaya katılanların yaşları 14 ile 78 arasında değişmekle beraber yaş ortalamaları 32.17 ve standart sapmaları 9.96 olarak hesaplanmıştır. 64 katılımcı yaşını belirtmemiştir. Yaşını belirten kişilerin yaşları belirli aralıklarla gruplandırılmıştır. Buna göre 25-29 arası 851 kişi (%24), 18-24 arası 703 kişi (%20), 30-34 653 kişi (%19), 35-39 arası 448 (%13) kişi, 40-44 arası (%9) 298 kişi, 45-49 kişi 202 (%6) kişi, 14-17 arası 74 kişi (%2), 50-54 arası 132(%4) kişi , 55-59 arası 50 (%1) kişi ,60-64 arası 31(%1) kişi ,65 ve üzeri 22 (%1) kişi olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı Grafik 3'deki gibidir.

Grafik 3: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında 20 katılımcının öğrenim durumları hakkında bilgi vermediği görülmektedir. Cevabı değerlendirmeye alınan 3508 kişiden 329 kişinin (%9) hiç öğrenim görmediği, 284 kişinin (%8) okur-yazar olduğu, 1437 kişinin (%42) ilkokul, 748 kişinin (% 21) ortaokul, 604 kişinin (%17) lise, 106 kişinin (%3) ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir (Grafik 4).

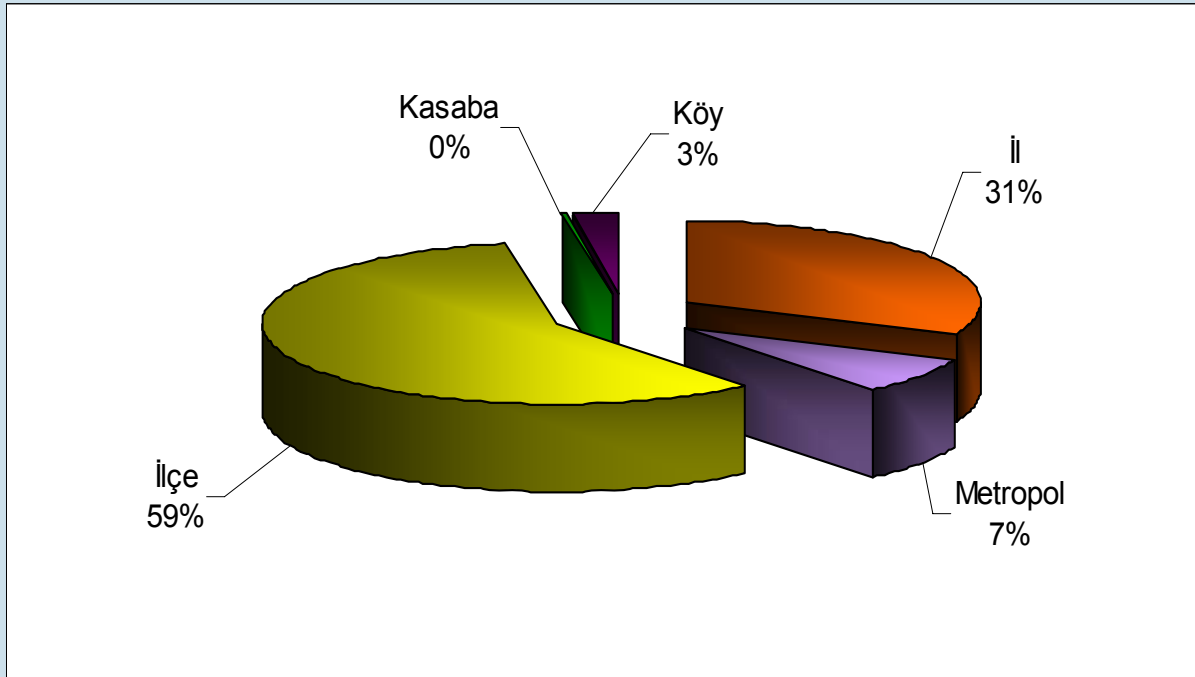
Grafik 4: Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Katılımcıların doğum yerleri sorulduğunda 395 kişi yanıt vermemiştir. İlgili soruya cevap veren 3133 kişinin illere göre dağılımı Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Katılımcıların Doğdukları İller

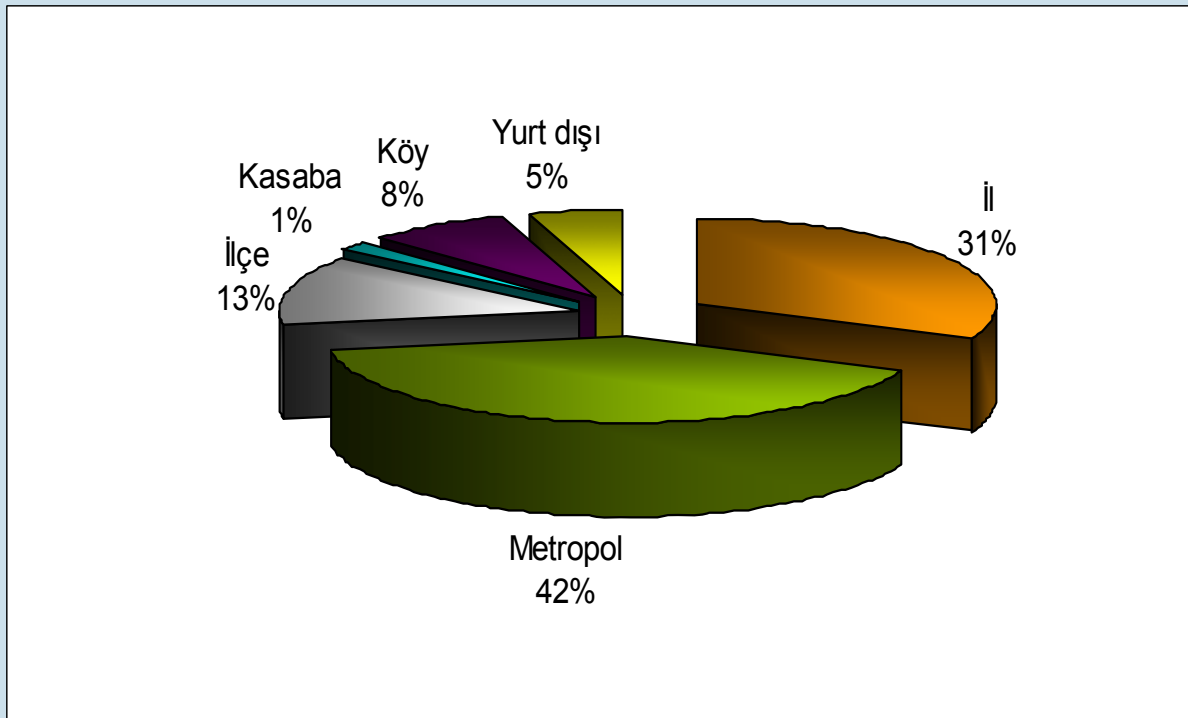
DOĞUM YERİ	KATILIMCI SAYISI	DOĞUM YERİ	KATILIMCI SAYISI
ADANA	86	MALATYA	29
ADİYAMAN	13	MANİSA	18
AFYON	11	KAHRAMANMARAŞ	14
AĞRI	20	MARDİN	76
AMASYA	17	MUĞLA	3
ANKARA	171	MUŞ	21
ANTALYA	39	NEVŞEHİR	7
ARTVİN	23	NİĞDE	3
AYDIN	5	ORDU	14
BALIKESİR	9	RİZE	43
BİLECİK	3	SAKARYA	19
BİNGÖL	74	SAMSUN	45
BİTLİS	30	SİİRT	16
BOLU	3	SİNOP	17
BURSA	28	SİVAS	34
ÇANAKKALE	3	TEKİRDAĞ	11
ÇANKIRI	5	TOKAT	18
ÇORUM	11	TRABZON	25
DENİZLİ	32	TUNCELİ	10
DİYARBAKIR	420	ŞANLIURFA	57
EDİRNE	5	UŞAK	3
ELAZIĞ	29	VAN	249
ERZİNCAN	15	YOZGAT	13
ERZURUM	42	ZONGULDAK	4
ESKİŞEHİR	30	AKSARAY	4
GAZİANTEP	28	BAYBURT	8
GİRESUN	11	KARAMAN	3
GÜMÜŞHANE	10	KIRIKKALE	9
HAKKARİ	107	BATMAN	41
HATAY	36	ŞIRNAK	16
ISPARTA	3	BARTIN	2
İÇEL	94	ARDAHAN	15
İSTANBUL	382	IĞDIR	5
İZMİR	91	YALOVA	7
KARS	31	KARABÜK	4
KASTAMONU	8	KİLİS	23
KAYSERİ	29	OSMANİYE	7
KIRKLARELİ	6	DÜZCE	10
KIRŞEHİR	7	AVRUPA ŞEHİRİ	90
KOCAELİ	97	ASYA ŞEHİRİ	33
KONYA	20	AFRİKA ŞEHİRİ	19
KÜTAHYA	4	TOPLAM	3133

Katılımcıların doğdukları yer hakkındaki soruya 519 kişi yanıt vermemiş, geçerli yanıt veren 3009 kişi arasından 1758'inin (%59) ilçede, 944'ünün (%31) il merkezinde, 223'ünün (%7) metropolde, 79'unun (%3) köyde ve 5'inin (%0) de kasabada doğduğu belirlenmiştir (Grafik 5).

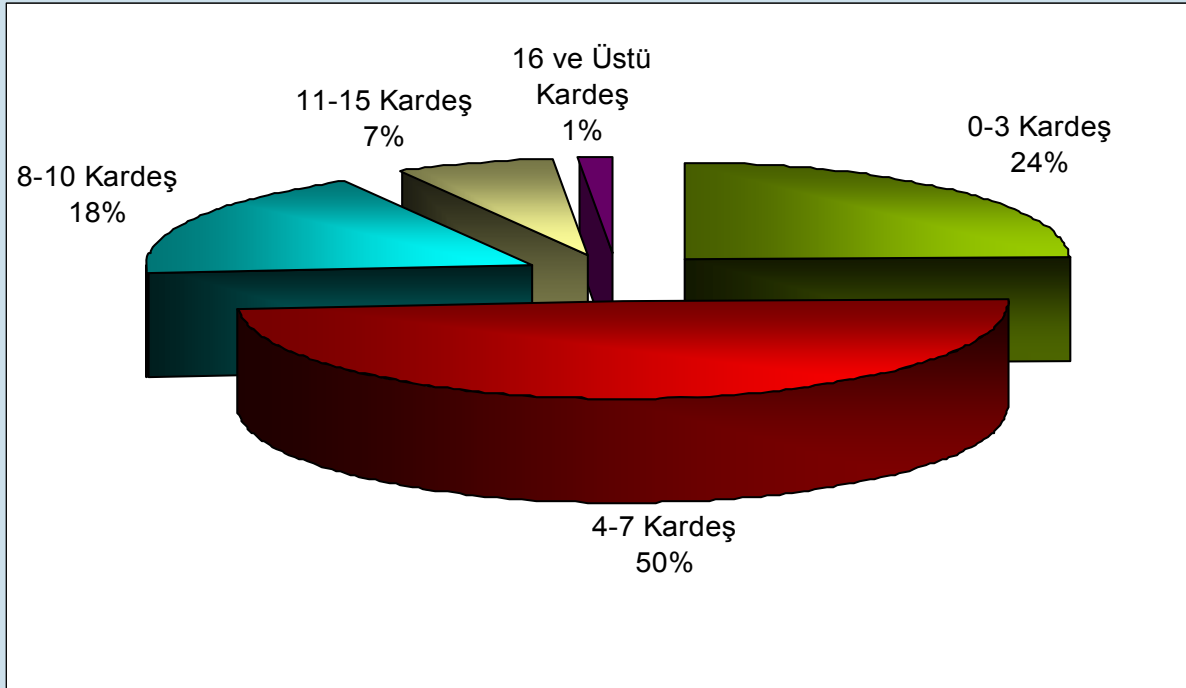
Grafik 5: Katılımcıların Doğdukları Yerler

Katılımcılara hayatlarının büyük kısmını nerede geçirdikleri sorulduğunda, bu soruyu 61 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayanların 3467 kişiden 1418'inin (%42) metropolde, 1092'sinin (%31) il merkezinde, 460'ının (%13) ilçede, 276'sının (%8) köyde, 170'inin (%5) yurt dışında, 51'inin kasabada (%1) yaşadıklarını belirtmişlerdir (Grafik 6).

Grafik 6: Katılımcıların Hayatlarının Çoğunluğunu Geçirdikleri Yerler

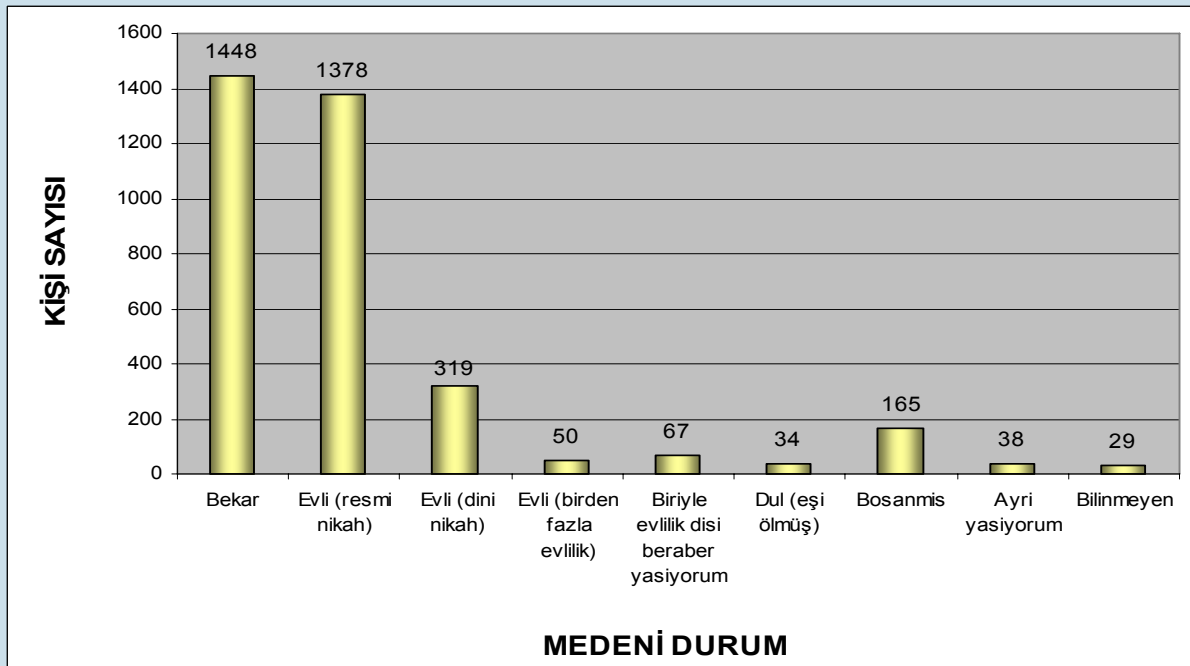
Katılımcıların kardeş sayıları sorulduğunda, 180 kişinin bu soruyu yanıtlamadığı görülmektedir. Cevabı değerlendirmeye alınan 3348 kişiden 814 kişinin (%24) 0-3 kardeşi, 1654 kişinin (%50) 4-7 kardeşi, 611 kişinin (%18) 8-10 kardeşi, 227 kişinin (%7) 11-15, 42 kişinin (%1) 16 ve 16'dan fazla kardeşi olduğu görülmektedir (Grafik 7).

Grafik 7: Katılımcıların Kardeş Sayıları

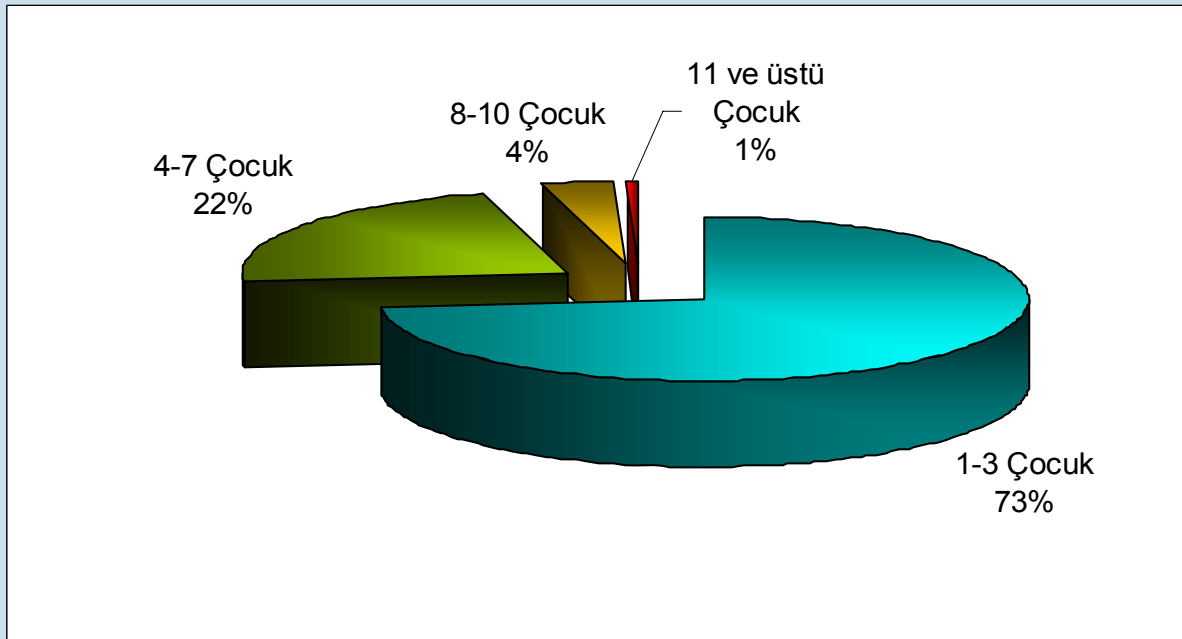
Katılımcılara yetişme çağları boyunca bakımevi veya kuruluştaki geçirdikleri bir dönem olup olmadığı sorulduğunda, 173 kişinin yanıtlamadığı görülmüştür. Yanıtlayan 3355 kişi arasında 208 kişi (%6) böyle bir deneyiminin olduğunu belirtirken, 3147 kişi (%94) bakımevi deneyimi olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların medeni durumları sorulduğunda, 29 katılımcının yanıtlamadığı, yanıtlayan 3499 kişiden 1448'inin (%42) bekar, 1378 kişinin (%39) resmi nikahlı evli, 319 kişinin (%9) dini nikahlı, 50 kişinin (%1) birden fazla kişiyle beraber yaşadığı, 67 kişinin (%2) biriyle evlilik dışı beraber yaşadığı, 165 kişinin (%5) boşanmış, 34 kişinin ise (%1) eşinin hayatta olmadığı saptanmıştır (Grafik 8).

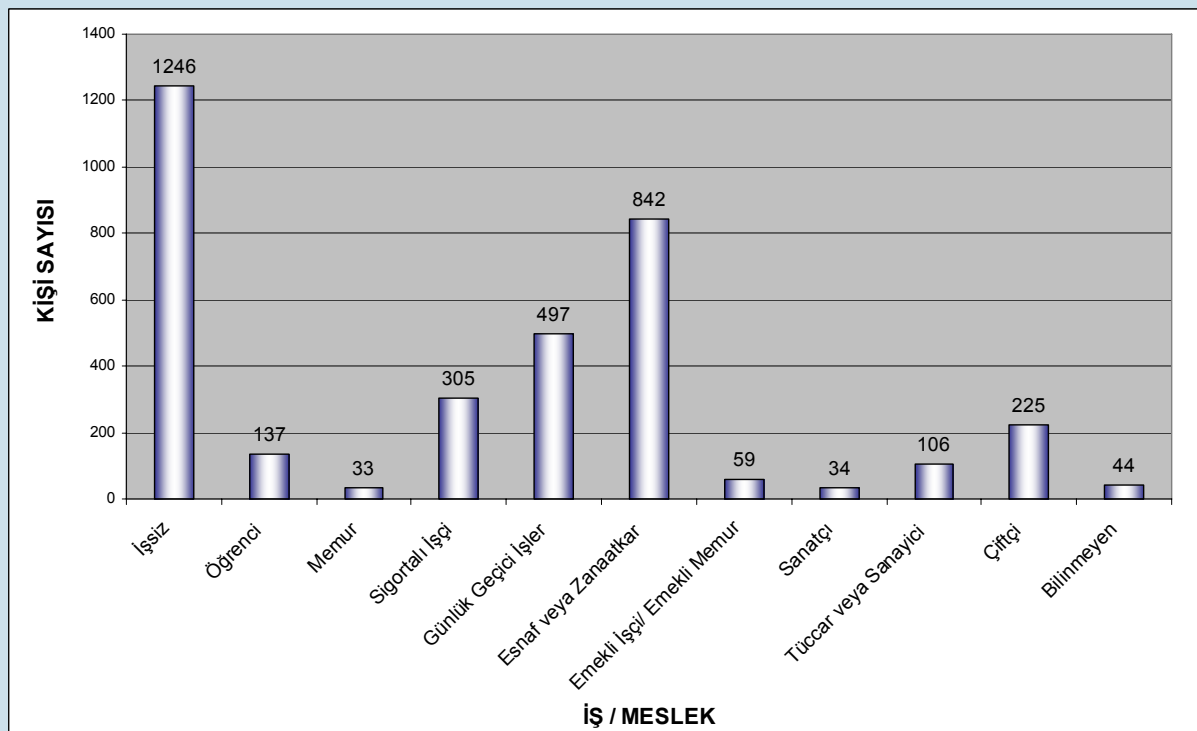
Grafik 8: Katılımcıların Medeni Durumları

Araştırmaya katılan hükümlü-tutukluların 559'u çocuğu olup olmadığı sorusunu yanıtlanmamışlardır. Soruyu yanıtlayan 2969 kişiden de 1192'si çocuğu olmadığını beyan etmiştir. Çocuğu olduğunu belirten 1777 kişinin 1305'i (%73) 1-3 , 396'sı (%22) 4-7 , 67'si (%4) 8-10 ve 9'u (%1) 11'den fazla çocuğa sahiptir (Grafik 9).

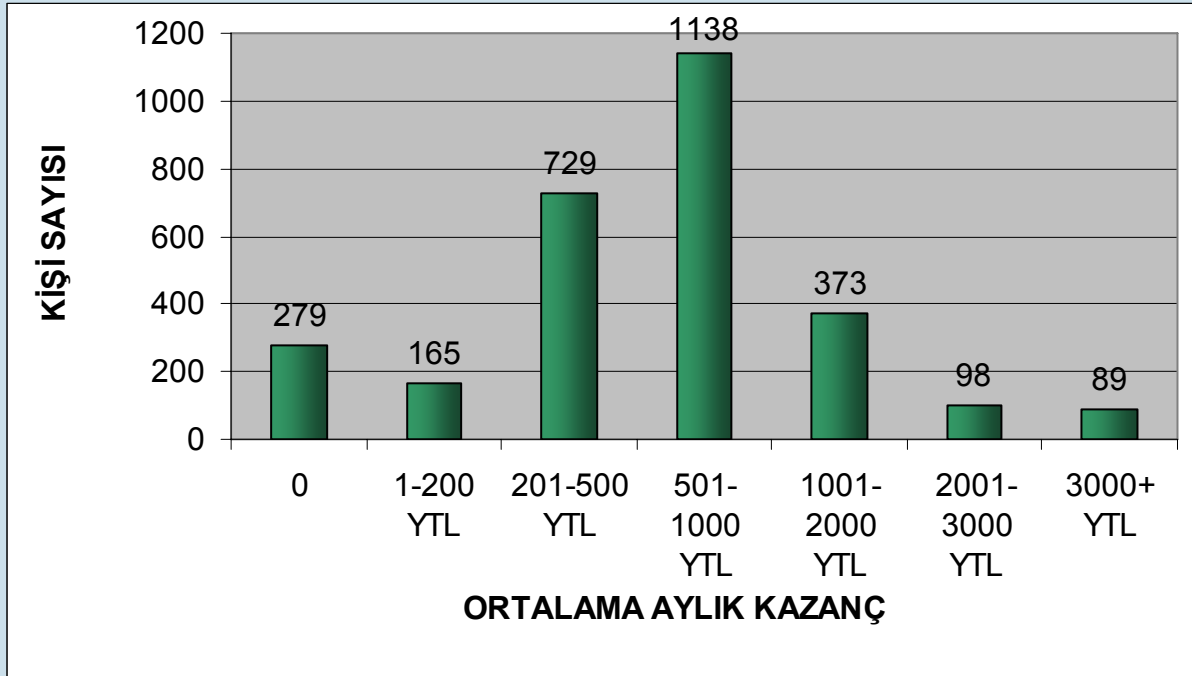
Grafik 9: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayıları

Araştırmaya katılanlara ceza infaz kurumuna girmeden önce uğraştıkları işler sorulduğunda 44 kişinin bu soruyu yanıtlanmadığı görülmüştür. İlgili soruyu yanıtlayan 3484 kişinin uğraştıkları işler değerlendirildiğinde 1246 kişinin (%36) işsiz, 842 kişinin (%24) esnaf ve/veya zanaatkar, 497 kişinin (%14) günlük-geçici işlerde çalıştığı, 305 kişinin (%9) sigortalı işçi, 225 kişinin (%6) çiftçi, 137 kişinin (%4) öğrenci, 106 kişinin (%3) tüccar ve sanayici, 59 kişinin (%2) emekli işçi/memur olduğu, 34 kişinin (%1) sanatçı, 33 kişinin (%1) memur olarak çalıştığı belirlenmiştir (Grafik 10).

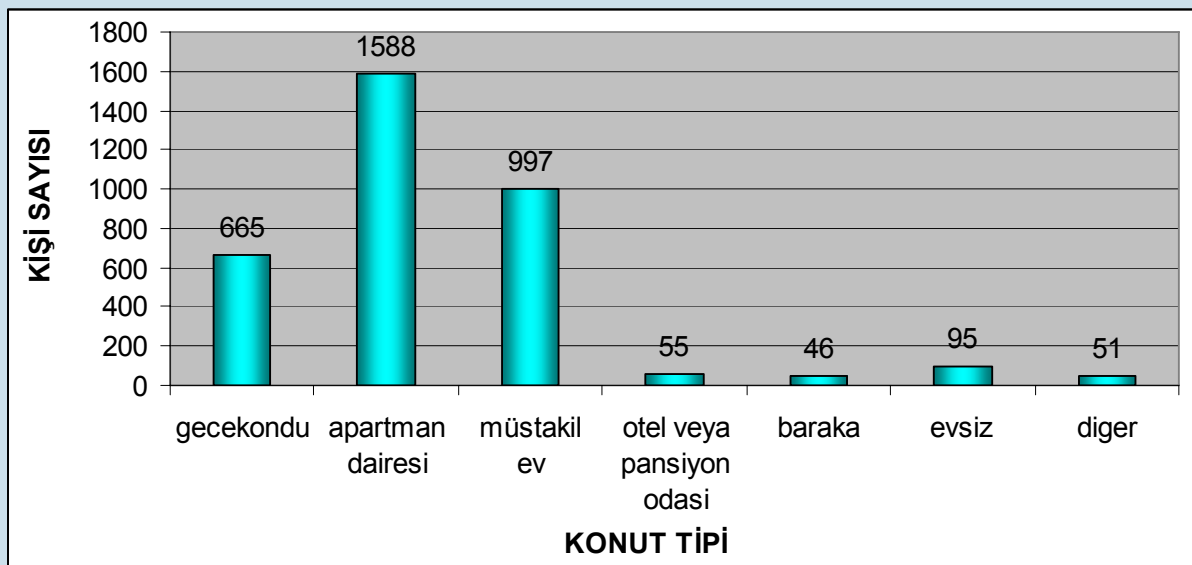
Grafik 10: Katılımcıların İşleri / Meslekleri

Katılımcılara ortalama kazançları sorulduğunda 358 kişinin bu soruya yanıt vermediği belirlenmiştir. 299 kişi sabit bir gelirin olmadığını belirttiği için değerlendirmeye alınmamıştır. Cevabı değerlendirmeye alınan 2871 kişinin gelirleri 0 ila 50000 YTL arasında değişmektedir. Ortalama 875.50 YTL ve standart sapması 1562.46'dır. Katılımcıların 279'u (%10) hiç geliri olmadığını belirtmiştir. 165 kişi (%6) 1-200 YTL, 729 kişi (%25) 201-500 YTL, 1138 (%40) kişi 501-1000 YTL, 373 kişi (%13) 1001-2000 YTL, 98 kişi (%3) 2001-3000 YTL, 89 kişi (%3) de 3000 YTL'den fazla aylık geliri olduğunu beyan etmişlerdir (Grafik 11).

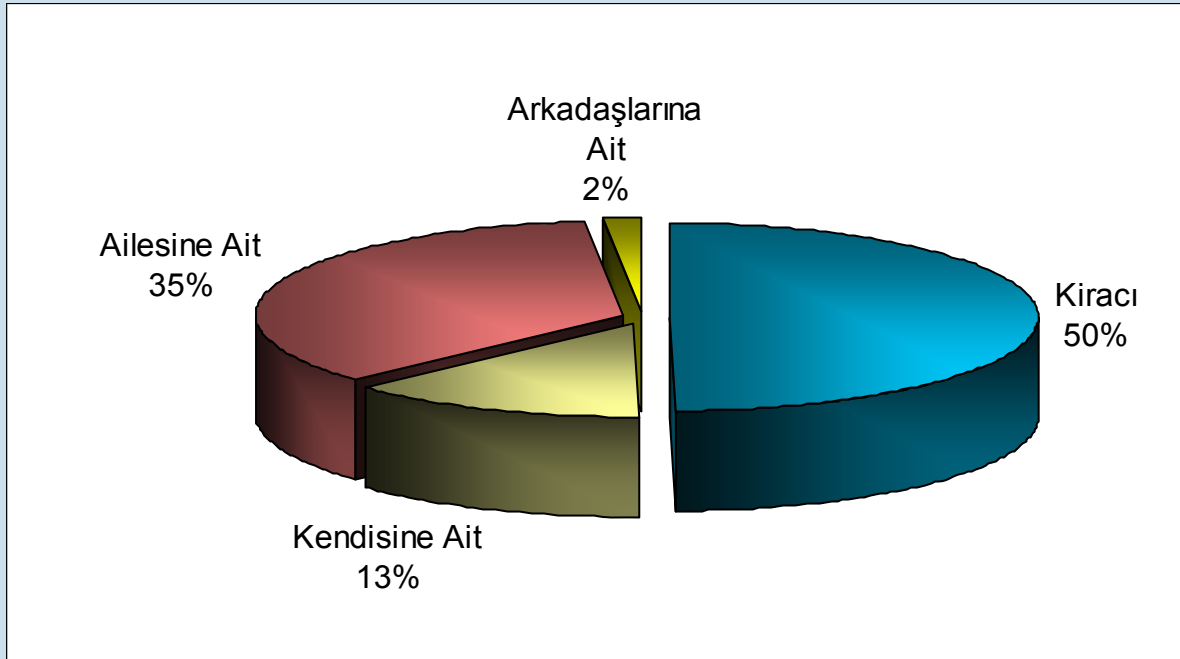
Grafik 11: Katılımcıların Ortalama Aylık Kazançları

Katılımcıların ceza infaz kurumuna gelmeden önce oturdukları konut tipi sorulduğunda 31 katılımcının ilgili soruya yanıt vermediği gözlenmiştir. Soruya yanıt veren 3497 kişinin 1588'i (%45) apartman dairesinde, 997'si (%29) müstakil evde, 665'i (%19) gecekonduda, 95'i (%3) evsiz, 55'i (%2) otel veya pansiyon odasında, 46'sı (%1) barakada ve 51'i (%1) de diğer tip konutlarda oturduklarını belirtmişlerdir (Grafik 12).

Grafik 12: Katılımcıların Dışarıdayken Oturdukları Konut Çeşidi

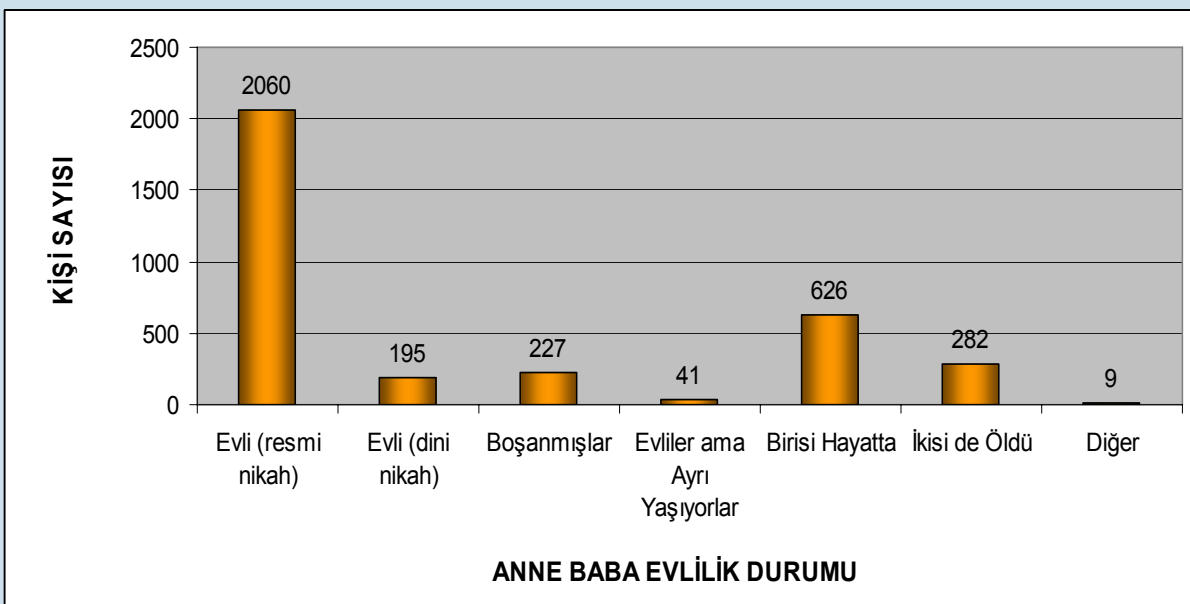
Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce oturdukları konutun kime ait olduğu sorulduğunda 75 kişi ilgili soruyu yanıtlamazken, 3453 kişi geçerli yanıt vermiştir. Buna göre, 1720 (%50) kişi oturduğu evin kira, 1219 (%35) kişi oturduğu evin ailesine ait, 454 (%13) kişi kendisine ait ve 60 (%2) kişi de oturduğu evin arkadaşlarına ait olduğunu belirtmiştir (Grafik 13).

Grafik 13: Katılımcıların Dışarıdayken Oturdukları Konutun Kime Ait Olduğu

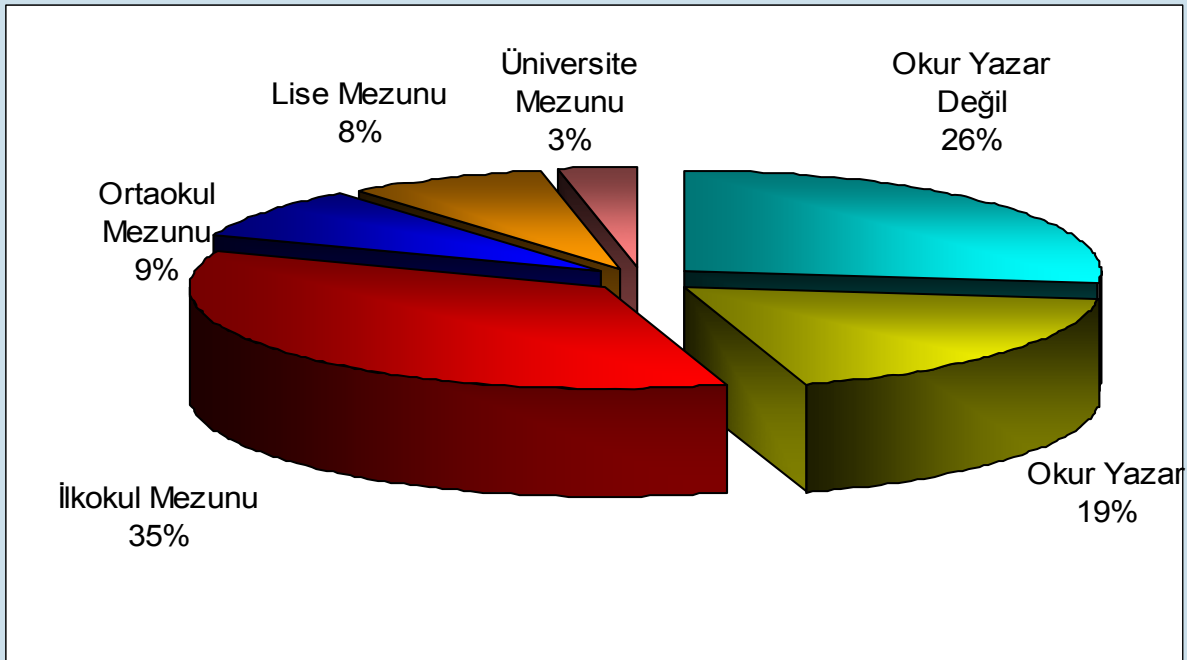
Katılımcılara anne ve babalarının hayatta olup olmadıkları sorulduğunda anne için 23, baba için 36 kişinin yanıt vermediği gözlenmiştir. Anneyle ilgili soruya geçerli yanıt veren 3505 kişiden 2849'u (% 81) annelerinin hayatta olduğunu, 656'sı (%19) annesini kaybettiğini bildirmiştir. Baba ile ilgili soruya geçerli yanıt veren 3492 kişiden ise 2193'ü (%63) babasının hayatta olduğunu, 1299 (%37) kişi ise babasını kaybettiğini bildirmiştir.

Katılımcılara anne babalarının evlilik durumları sorulduğunda 88 kişinin ilgili soruyu yanıtlamadığı görülmüştür. Anne-babasının evlilik durumuna yanıt veren 3440 kişiden 2060'ının (%60) annesi-babası resmi nikahlı, 195'inin (%6) dini nikahlı, 626'sının (%18) anne babasından birisi hayatta, 282'sinin (% 8) anne babasının ikisinin de hayatta olmadığı, 227'sinin (%7) anne babasının boşandığı, 41'inin (% 1) anne babası resmen evli olmalarına rağmen ayrı yaşadıkları belirlenmiştir (Grafik 14).

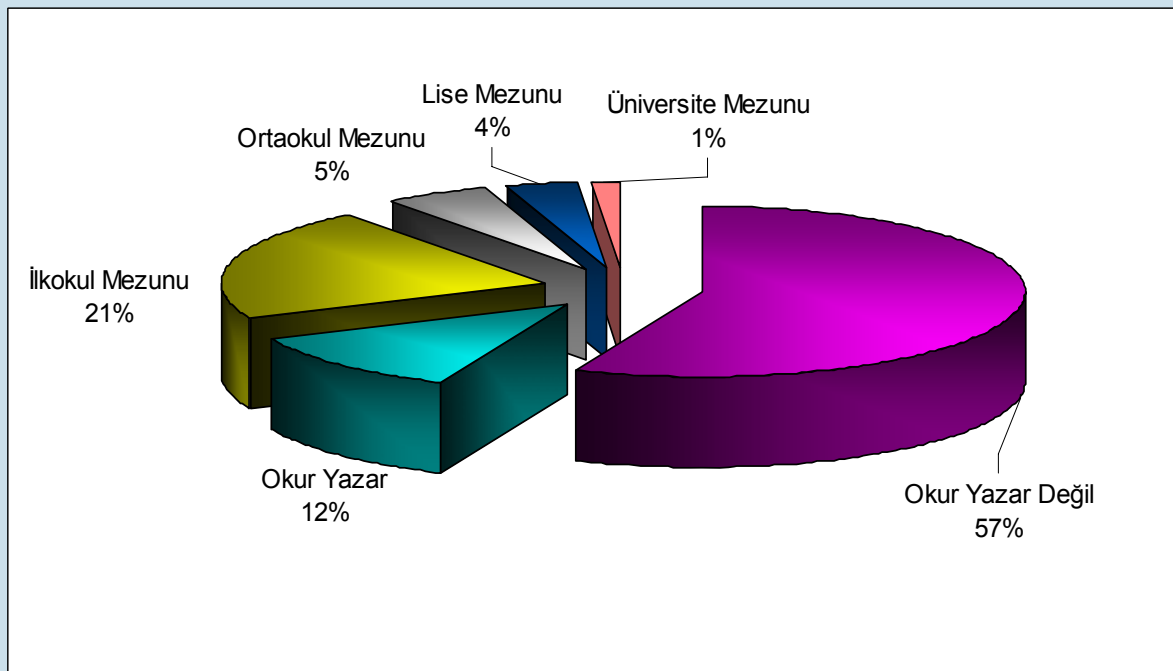
Grafik 14: Katılımcıların Anne Babalarının Evlilik Durumları

Katılımcıların babalarının eğitim durumuna ilişkin soruya 111 kişi yanıt vermemiştir. İlgili soruya geçerli yanıt veren 3417 kişiden 1217'sinin (%35) babasının ilkököl mezunu, 909'unun (%26) hiç öğrenim görmemiş, 634'ünün (%19) okuryazar, 291'inin (%9) ortaokul mezunu, 259'unun (%8) lise mezunu, 107'sinin (%3) ise üniversite mezunu olduğu saptanmıştır (Grafik 15).

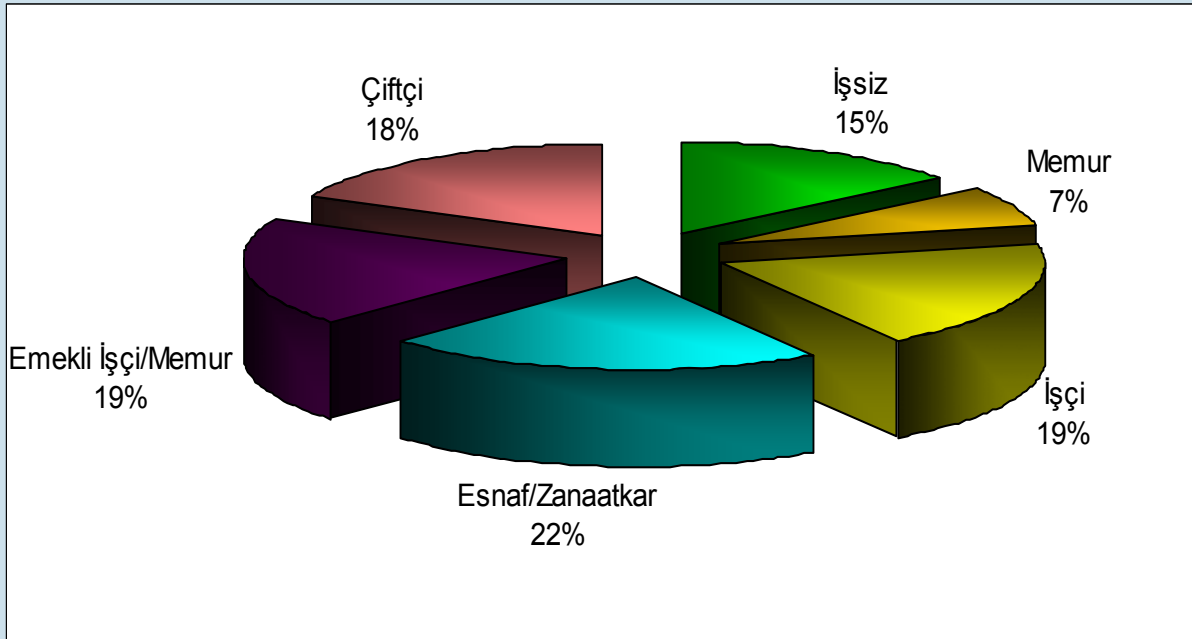
Grafik 15: Katılımcıların Babalarının Öğrenim Durumları

Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna ilişkin soruya 106 kişi yanıt vermemiştir. İlgili soruya geçerli yanıt veren 3422 kişiden 1933'ünün (%57) annesinin ilkököl mezunu, 726'sının (%21) ilkököl mezunu, 409'unun (%12) okuryazar, 183'ünün (%5) ortaokul mezunu, 125'inin (%4) lise mezunu, 46'sının (%1) annesinin ise üniversite mezunu olduğu saptanmıştır (Grafik 16).

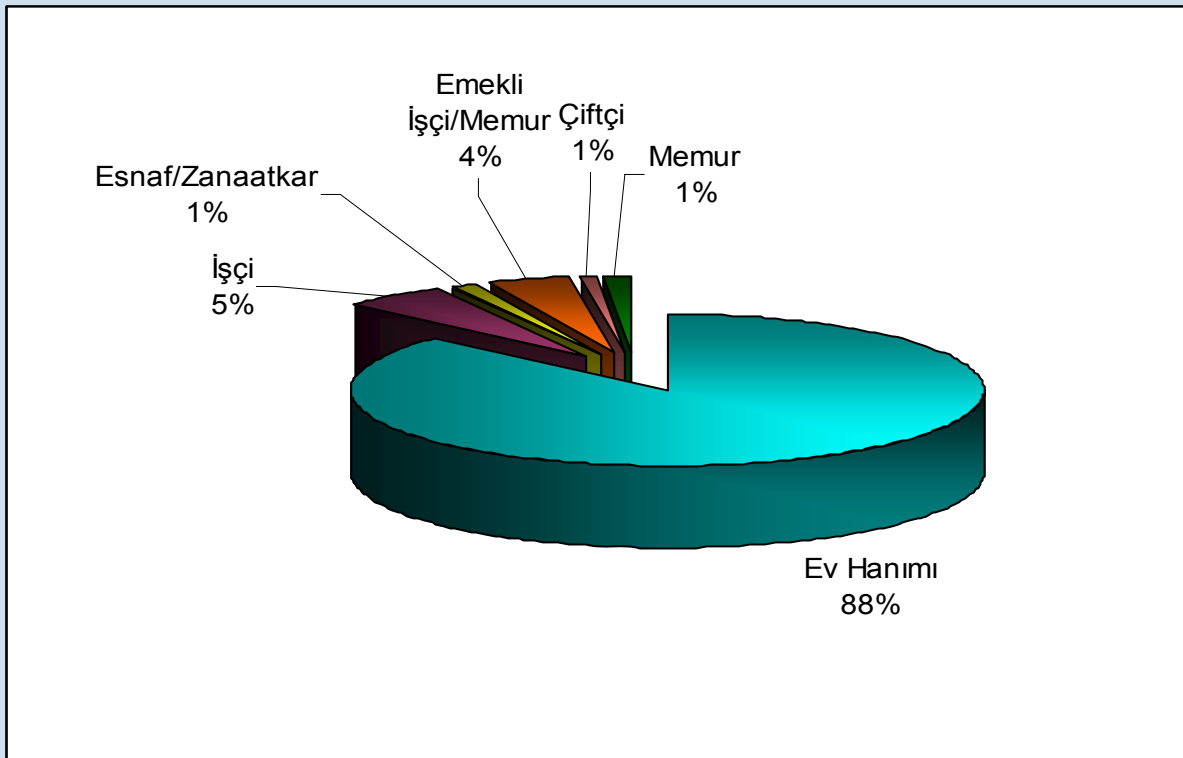
Grafik 16: Katılımcıların Annelerinin Öğrenim Durumları

Katılımcıların babalarının ne işle uğraştığı sorulduğunda 235 kişinin cevaplamadığı görülmüştür. İlgili soruyu yanıtlayan 3293 kişiden 725'inin (%22) babasının esnaf/zanaatkar, 633'ünün (%19), 634'ünün (%19) emekli işçi/memur, 586'sının (%18) çiftçi, 483'ünün (%15) babasının ise halihazırda bir işinin olmadığı belirlenmiştir (Grafik 17).

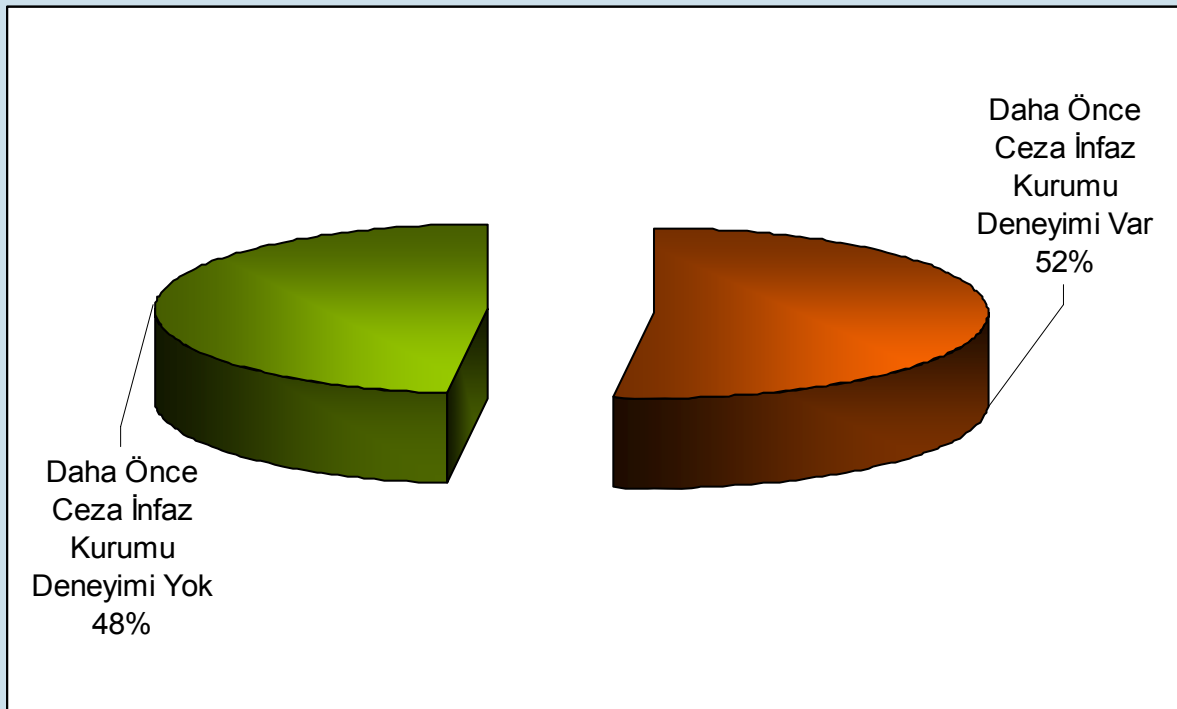
Grafik 17: Katılımcıların Babalarının İşleri/Meslekleri

Katılımcıların 139'u annesinin işini belirtmemiştir. Belirten 3389 kişinin annelerinin 2950'si (% 88) ev hanımı, 173'ü (% 5) işçi, 139'u (% 4) emekli işçi/memur, 48'i (% 1) esnaf/zanaatkar, 43'ü (% 1) memur, 36'sı (% 1) çiftçidir (Grafik 18).

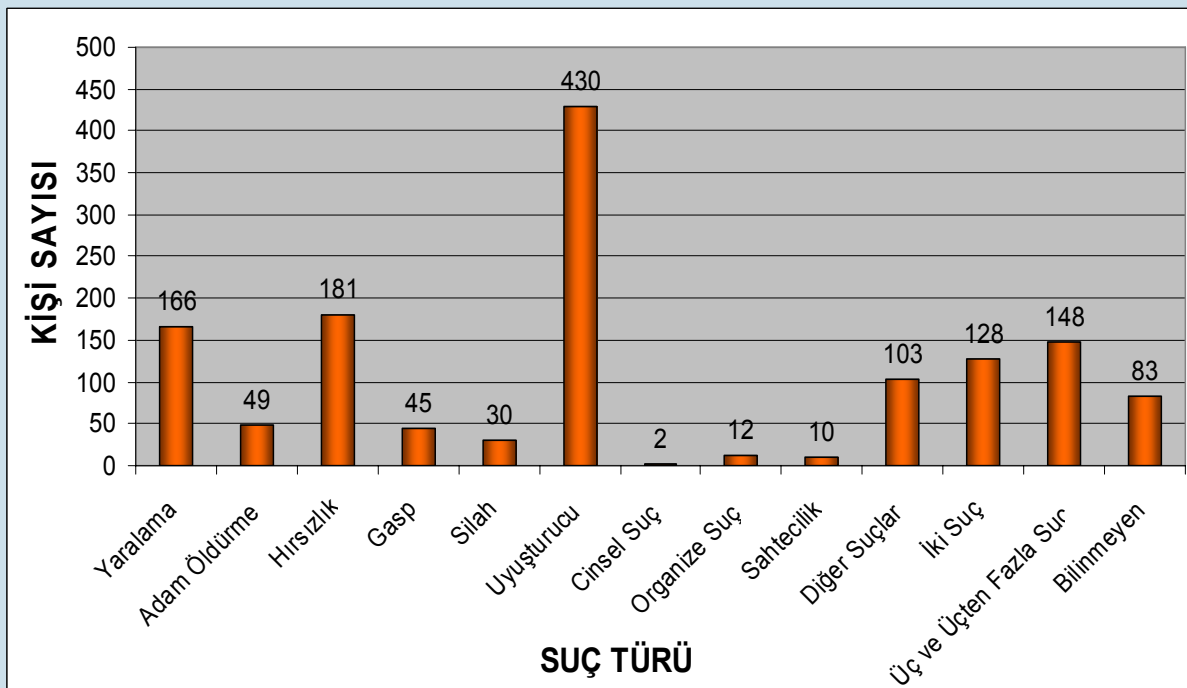
Grafik 18: Katılımcıların Annelerinin İşleri/Meslekleri

Katılımcıların 873'ü daha önce ceza infaz kurumunda deneyimi olup olmadığını belirtmemiştir. Belirten 2655 kişinin 1381'i (% 52) daha önce ceza infaz kurumunda kaldığını, 1274 (% 48) kişi ise kalmadığını belirtmiştir (Grafik 19).

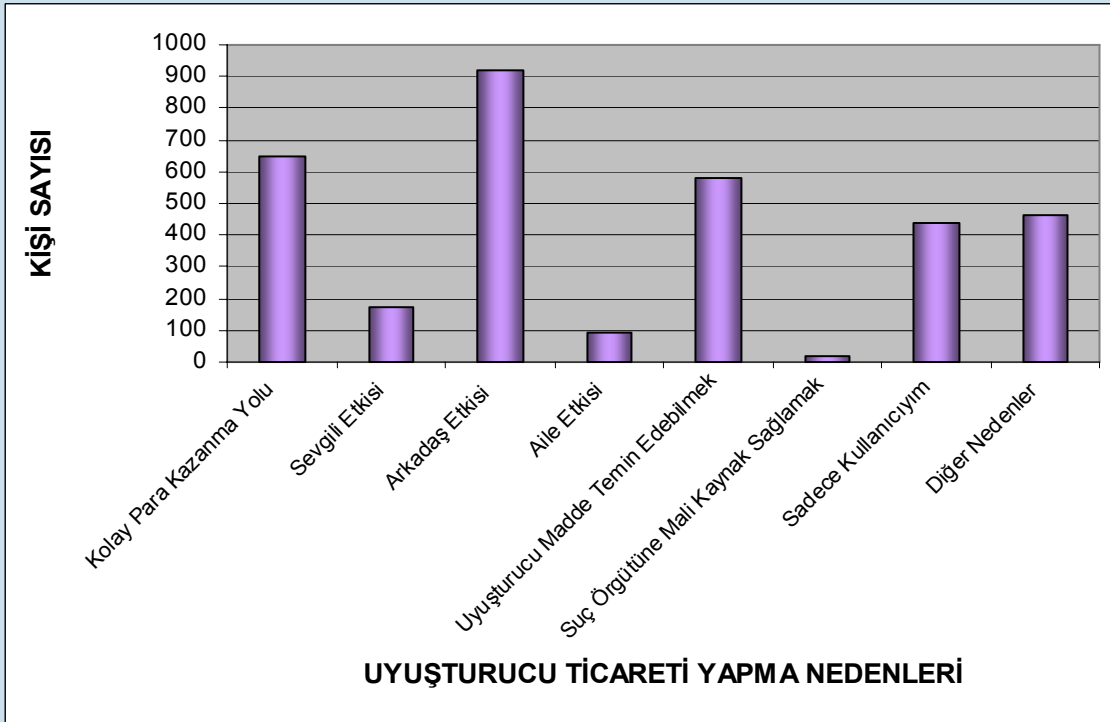
Grafik 19: Katılımcıların Daha Önceki Ceza İnfaz Kurumu Deneyim Durumu

Daha önce ceza infaz kurumunda kaldığını belirten 1381 kişiden 83 kişi suç türünü belirtmemiştir. Suç türünü belirten 1298 kişiden 430'u (% 33) uyuşturucu suçu, 181'i (%14) hırsızlık, 166'sı (% 13) yaralama, 103'ü (% 8) diğer suçlar, 49'u (% 4) adam öldürme, 45'i (% 3) gasp, 30'u (% 2) silah, 12'si (% 1) organize suç, 10'u (%1) sahtecilik, 2'si cinsel suç, 148'i (% 11) üç ve üçten fazla suç, 128'i (% 10) iki suç işlemiş olduklarını belirtmişlerdir (Grafik 20).

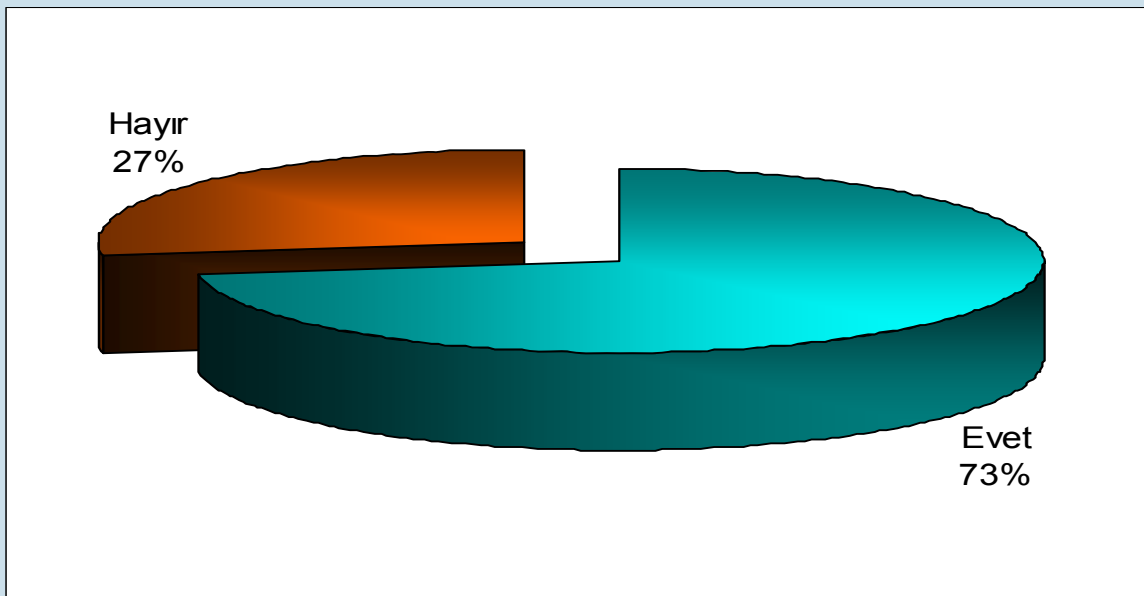
Grafik 20: Katılımcıların Daha Önceki Suç Türleri

Katılımcıların uyuşturucu ticareti yapma nedenleri sorulduğunda, 562 kişi bu soruyu yanıtlamamıştır. Yanıtlayanların % 28'i arkadaş etkisi, % 19'u kolay para kazanma yolu, % 17'si uyuşturucu madde temin edebilmek, % 14'ü diğer nedenler, % 13'ü sadece kullanıcı olduklarını, % 5'i sevgili etkisi, % 3'ü aile etkisi, % 1'i suç örgütüne mali kaynak sağlamak için uyuşturucu madde ticareti yaptıklarını belirtmişlerdir (Grafik 21).

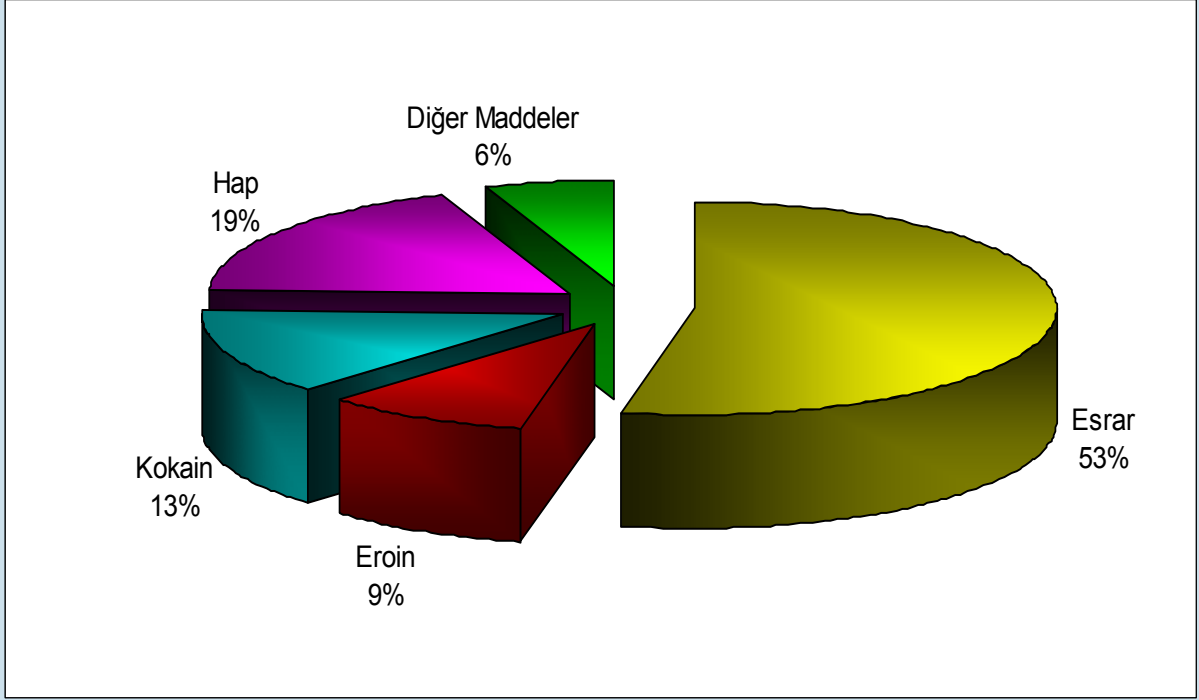
Grafik 21: Katılımcıların Uyuşturucu Ticareti Yapma Nedenleri

Katılımcıların 56'sı ceza infaz kurumlarında bulunmadan önce uyuşturucu kullanma durumlarını belirtmemişlerdir. Belirten 3472 kişiden 2524'ü (%73) daha önce uyuşturucu madde kullandıklarını, 948'si (% 27) ise kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Grafik 22).

Grafik 22: Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunmadan Önce Uyuşturucu Kullanma Durumları

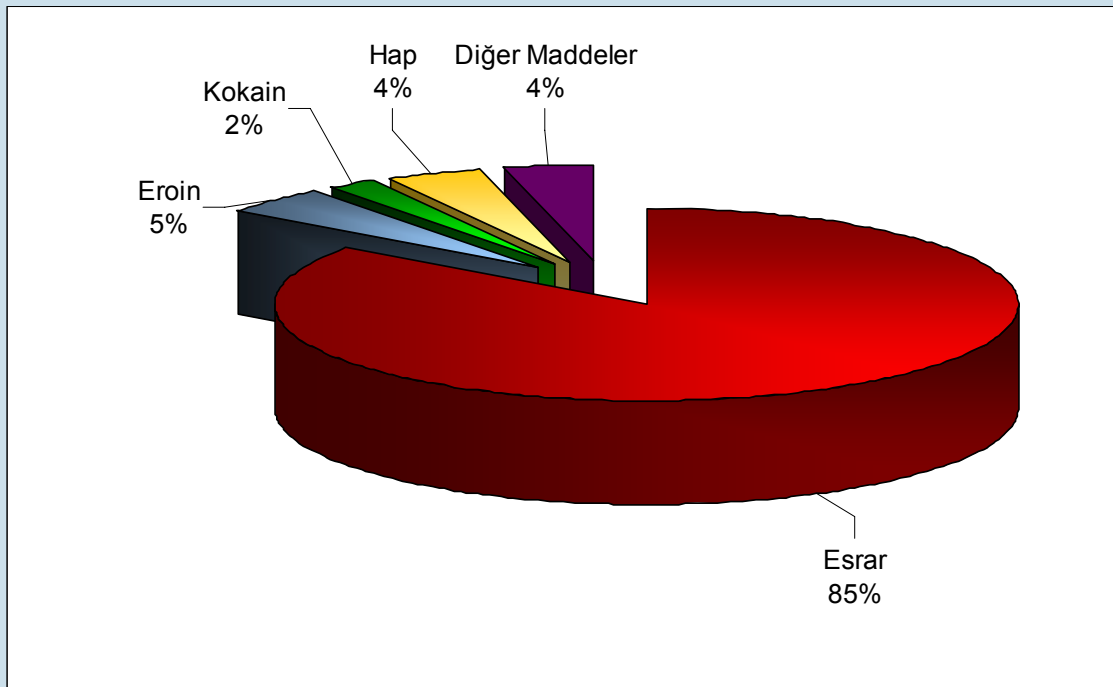
Katılımcıların ceza infaz kurumlarında bulunmadan önce kullandıkları uyuşturucu madde türleri incelendiğinde, % 53 oranında esrar, % 19 oranında hap, % 13 oranında kokain, % 9 oranında eroin ve % 6 oranında diğer maddeler kullanıldığı görülmektedir (Grafik 23).

Grafik 23: Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunmadan Önce Kullandıkları Uyuşturucu Madde Türleri

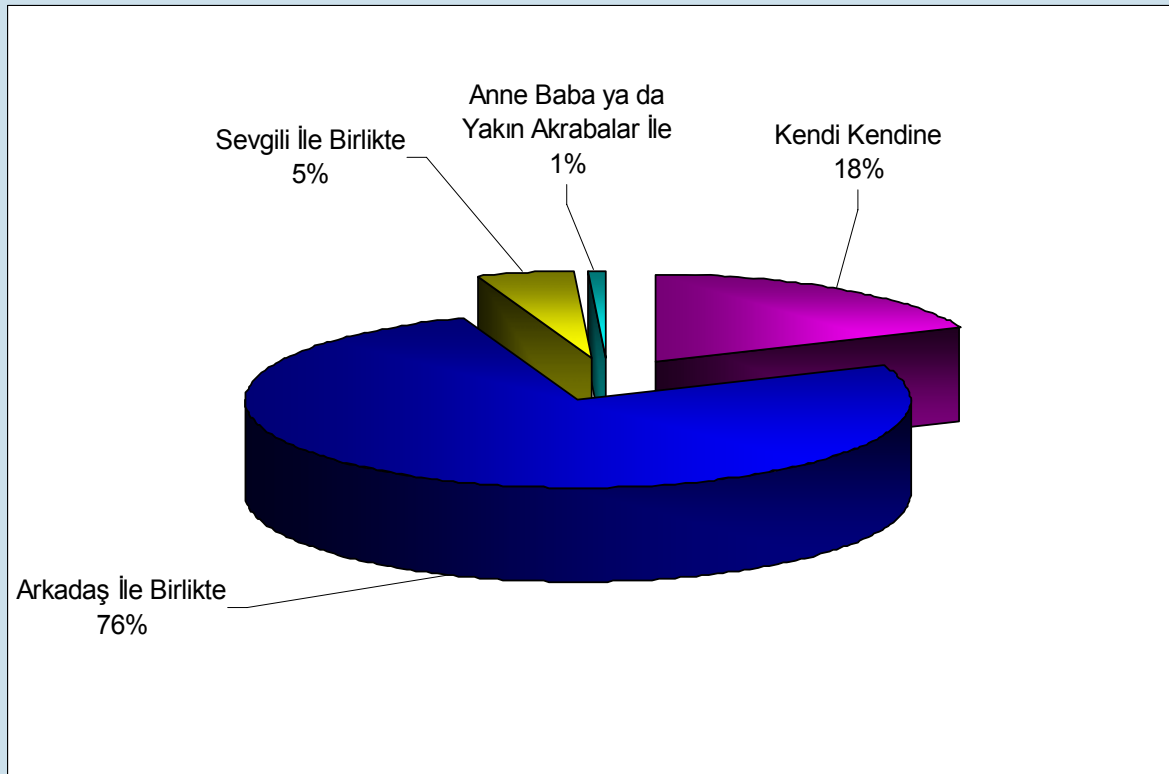
Katılımcıların ilk kez uyuşturucu madde kullanma yaşlarının ortalaması 19,2 yaştır (standart sapma: 6,79).

Katılımcıların ilk kez kullandıkları madde türleri incelendiğinde, % 85 oranında esrar, % 5 oranında eroin, % 4 oranında hap, % 2 oranında kokain, % 4 oranında eroin ve % 6 oranında diğer maddeler kullanıldığı görülmektedir (Grafik 24).

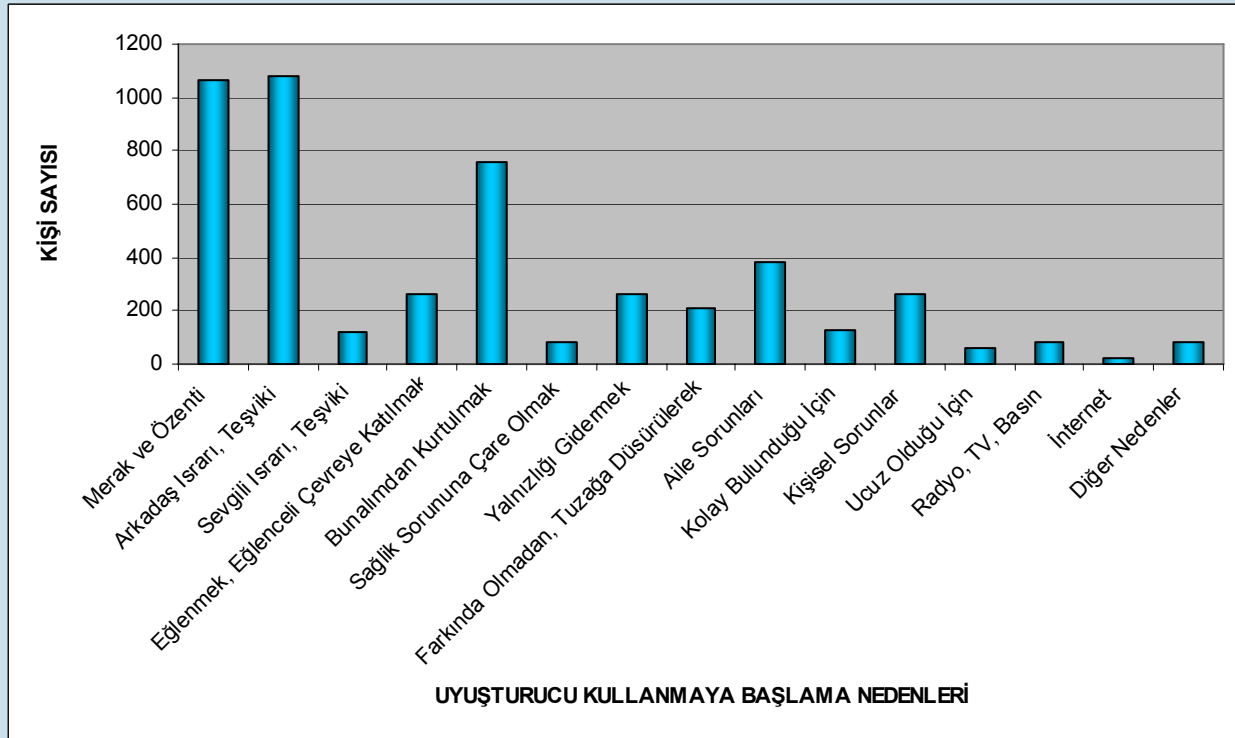
Grafik 24: Katılımcıların İlk Kez Kullandıkları Madde Türleri

Katılımcıların 891'i maddeyi ilk kez birlikte kullandıkları kişilerin kimler oldukları hakkında bilgi vermemiştir. Bilgi veren 2637 kişinin 2007'si (% 76) arkadaşları ile birlikte, 481'i (% 18) kendi kendilerine, 128'si (% 5) sevgilileri ile birlikte, 21'i (% 1) anne baba ya da yakın akrabaları ile birlikte kullandıklarını belirtmişlerdir (Grafik 25).

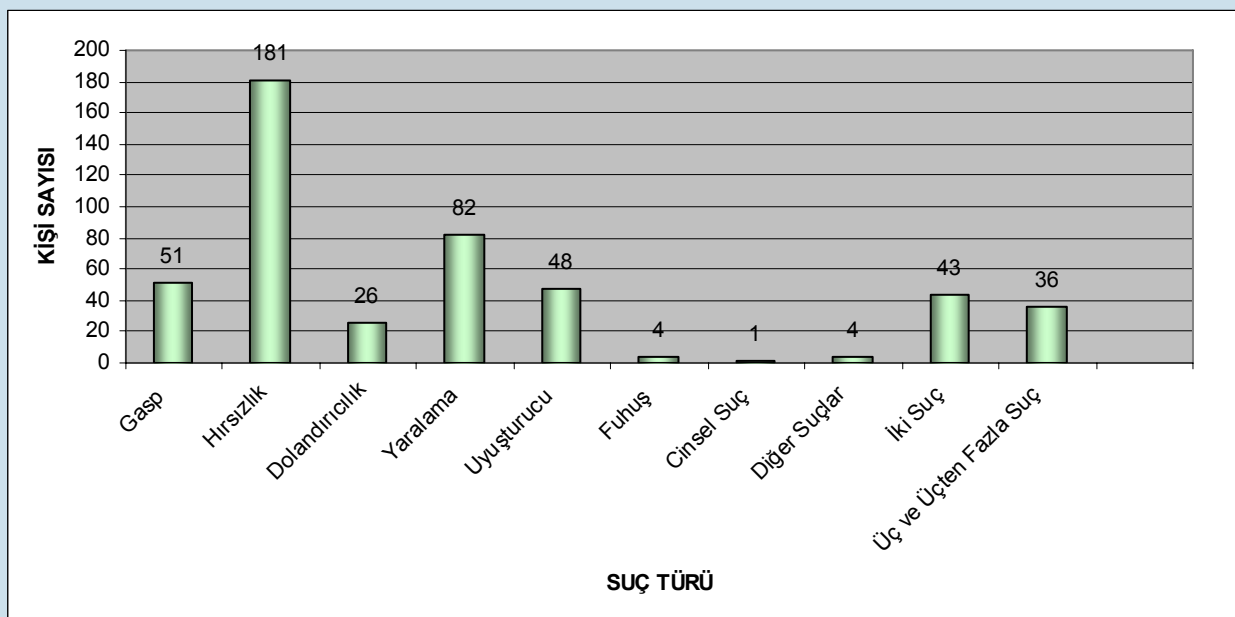
Grafik 25 : Katılımcıların Maddeyi İlk Kez Birlikte Kullandıkları Kişiler

Uyuşturucu madde kullanmaya başlama nedenleri sorulduğunda, 833 kişi bu soruya yanıt vermemiştir. Yanıt verenlerin % 22'si merak ve özentî, % 17'si arkadaş ısrarı, teşviki, % 16'sı bunalımdan kurtulmak için, % 8'si aile sorunları nedeniyle, % 6'sı arkadaş çevresine uyum sağlamak için, % 5'i yalnızlığı gidermek, % 5'i eğlenmek, eğlenceli çevreye katılmak, % 5'i kişisel sorunlar nedeniyle, % 4'ü farkında olmadan, tuzağa düşürülerek, % 3'ü kolay bulunduğu için, % 2'si sağlık sorununa çare olmak, sevgili ısrarı, teşviki, radyo, TV, basın ve diğer nedenlerle uyuşturucu madde kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir (Grafik 26).

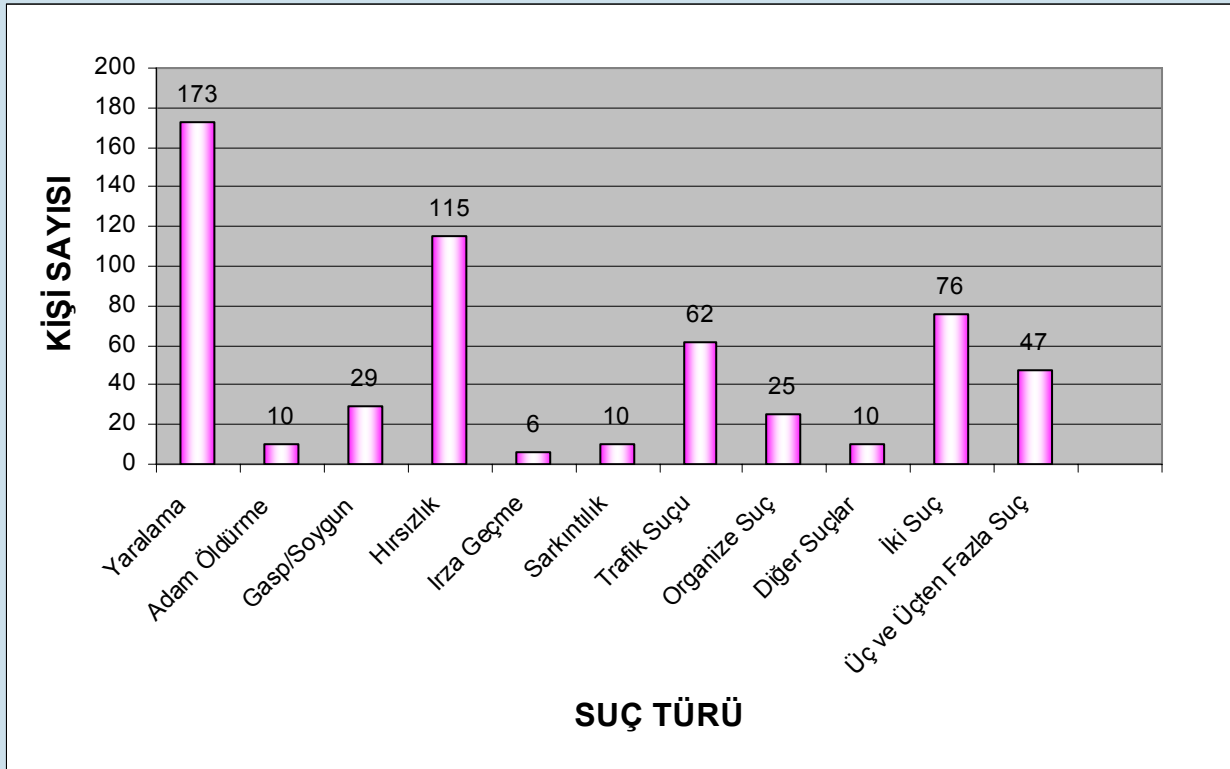
Grafik 26: Katılımcıların Uyuşturucu Madde Kullanmaya Başlama Nedenleri

Ceza infaz kurumuna girmeden önce uyuşturucu madde temin edebilmek için işlenen suçlar incelendiğinde, uyuşturucu kullandığını belirtenlerin %18.85'inin (476 kişi) uyuşturucu madde temin edebilmek için suç işlediğini belirttiği görülmüştür (Grafik 27).

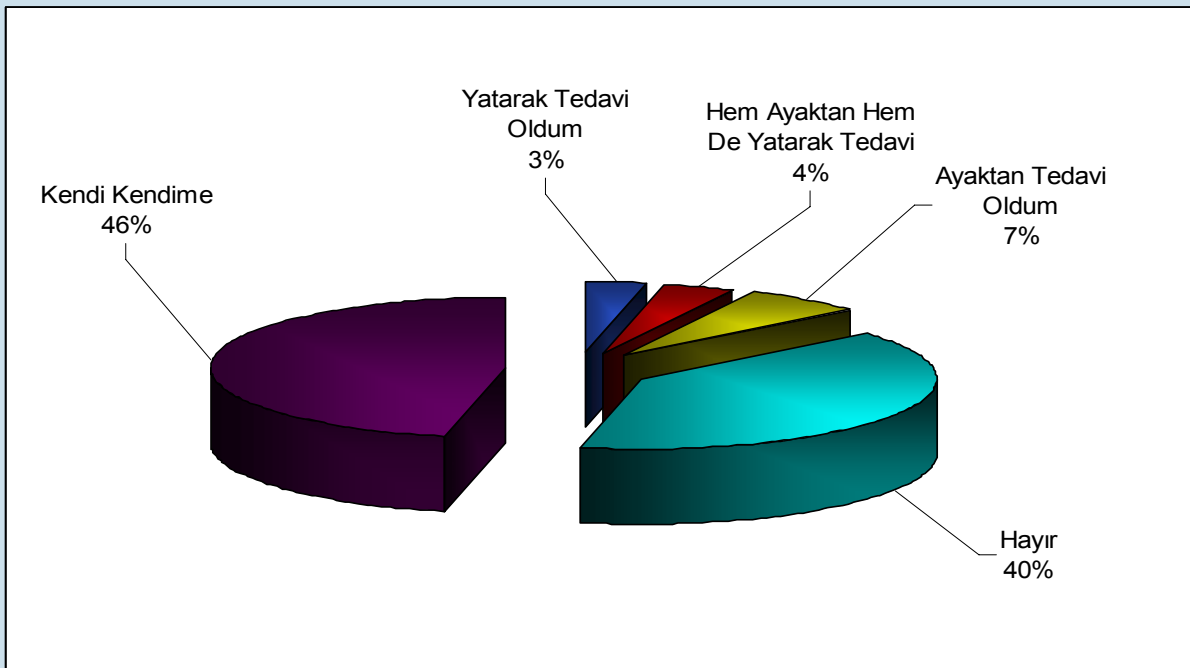
Grafik 27: CİK'e Girmeden Önce Uyuşturucu Madde Temin Edebilmek İçin İşlenen Suçlar

Uyuşturucu madde etkisi altındayken işlenen suç türleri incelendiğinde uyuşturucu kullandığını belirten katılımcıların %22.31'inin (563 kişi) daha önce uyuşturucu madde etkisi altındayken suç işlediğini belirttiği görülmüştür (Grafik 28).

Grafik 28: Uyuşturucu Madde Etkisi Altındayken İşlenen Suç Türleri

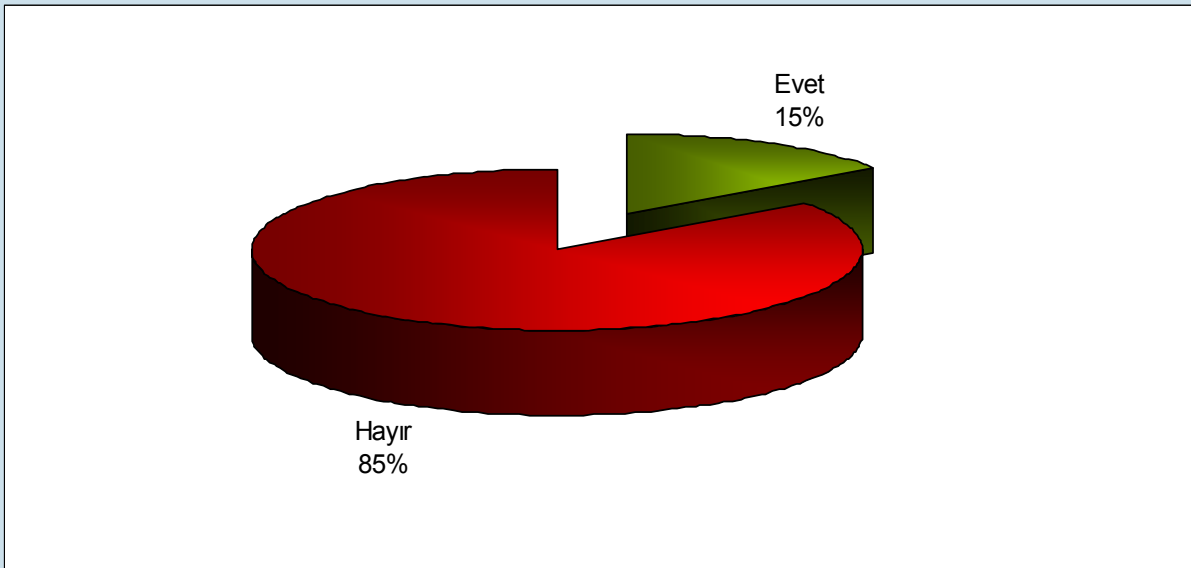
Daha önce madde bırakma girişim durumu sorulduğunda katılımcıların 837'si bu soruyu yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 2691 kişinin 1254'ü (% 46) kendi kendine, 175'i (% 7) ayaktan tedavi, 108'i (% 4) hem ayaktan hem de yatarak tedavi, 90'ı (% 3) yatarak tedavi görmüşken, 1064 kişinin (% 40) madde bırakma girişimi olmamıştır (Grafik 29).

Grafik 29: Daha Önce Madde Bırakma Girişim Durumu

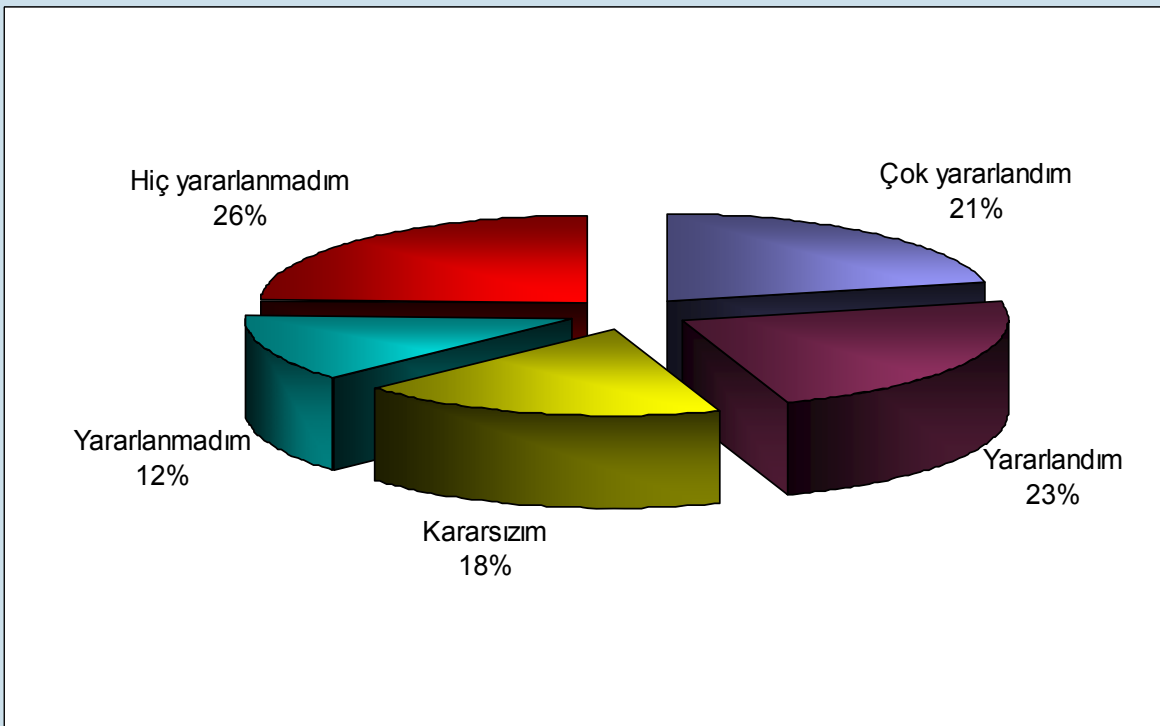
Daha önce tedavi sayısı sorulduğunda katılımcılar ortalama 3 kez (standart sapma: 3,03) tedavi olduklarını belirtmişlerdir.

Ceza infaz kurumunda bulunulan süre içinde Psikiyatri ya da Madde Bağımlılığı Merkezlerine (örneğin AMATEM) gidilme durumu sorulduğunda, 648 kişi soruyu yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 2880 kişiden 429 'u (% 15) evet, 2451'i (% 85) hayır demiştir (Grafik 30).

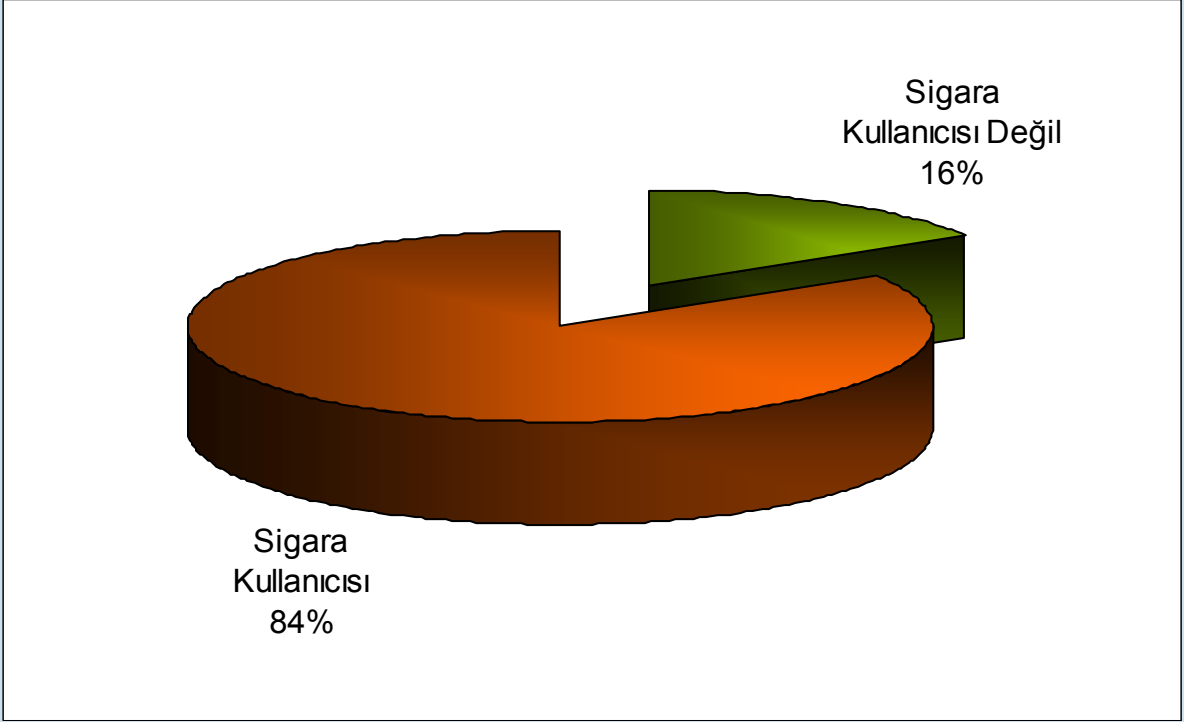
Grafik 30: Ceza İnfaz Kurumunda Bulunulan Süre İçinde Psikiyatri veya Madde Bağımlılığı Merkezlerine (Örneğin AMATEM) Gidilme Durumu

Ceza infaz kurumunda bulunulan süre içinde psikiyatri ya da madde bağımlılığı merkezlerine (Örneğin AMATEM) gidildiyse, ne kadar yararlandıkları sorulduğunda, katılımcıların 42'si bu soruyu yanıtlamadığı görülmüştür. Yanıtlayan 387 kişi arasında 83 kişi (% 21) çok yararlandığını, 90 kişi (% 23) yararlandığını, 48 kişi (% 12) yararlanmadığını, 95 kişi (% 26) hiç yararlanmadığını, 71 kişi (% 18) kararsız olduklarını belirtmişlerdir (Grafik 31).

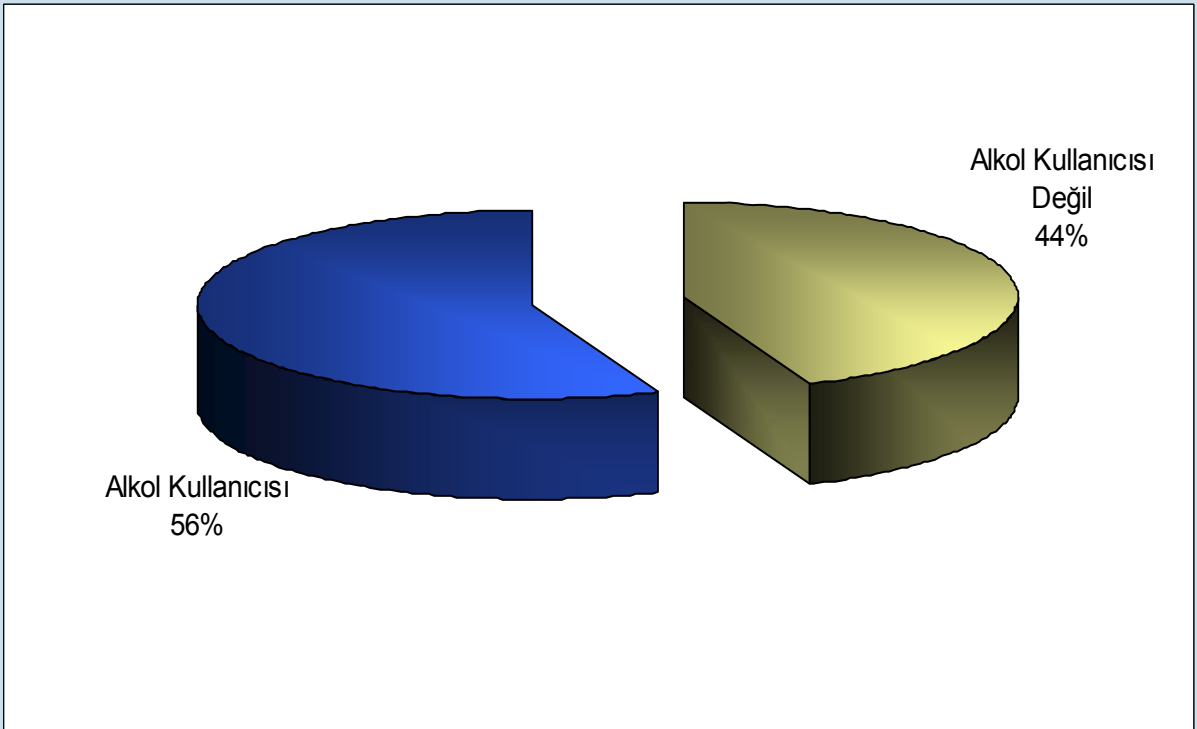
Grafik 31: Psikiyatri ya da Madde Bağımlılığı Merkezlerinden (Örneğin AMATEM) Yararlanma Durumları

Katılımcıların sigara alışkanlıkları hakkındaki soruyu 62 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 3466 kişinin 2910'u (% 84) sigara alışkanlıklarının olduğunu, 556'sı (% 16) sigara alışkanlıklarının olmadığını belirtmiştir (Grafik 32).

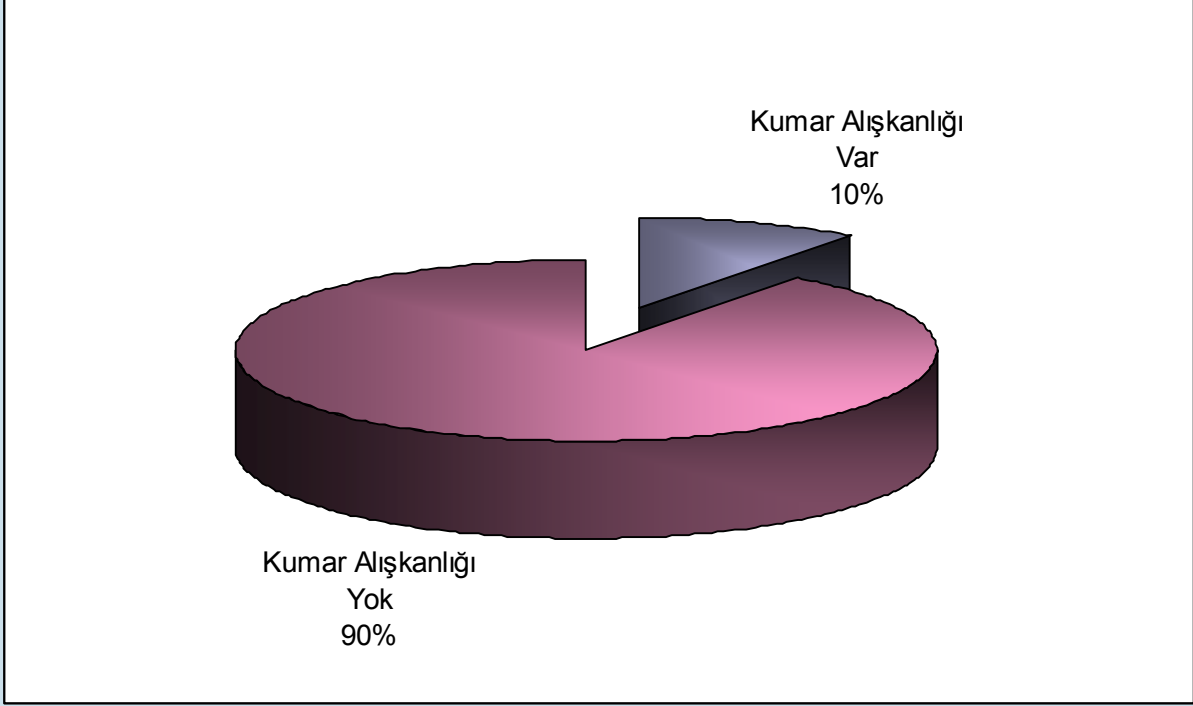
Grafik 32: Katılımcıların sigara alışkanlıkları

Katılımcıların alkol alışkanlıkları hakkındaki soruyu 144 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 3384 kişinin 1899'u (% 56) alkol alışkanlıklarının olduğunu, 1485'i (% 44) alkol alışkanlıklarının olmadığını belirtmiştir (Grafik 33).

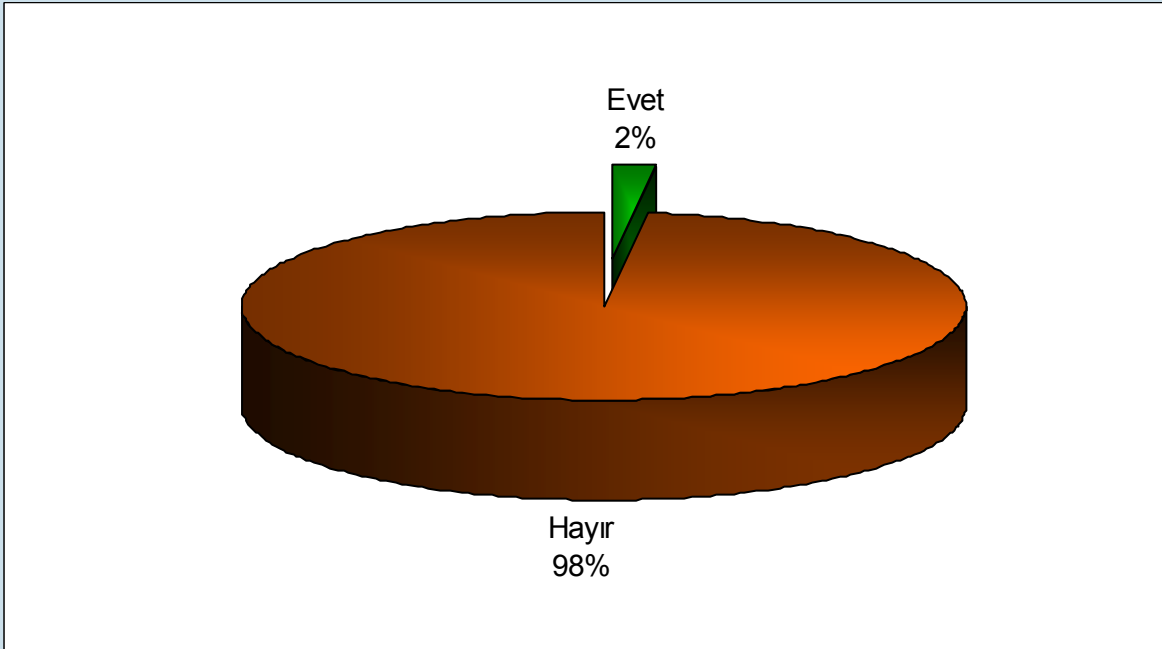
Grafik 33: Katılımcıların alkol alışkanlıkları

Katılımcıların kumar alışkanlıkları hakkındaki soruyu 132 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 3396 kişinin 346'sı (% 10) kumar alışkanlıklarının olduğunu, 3050'si (% 90) kumar alışkanlıklarının olmadığını belirtmiştir (Grafik 34).

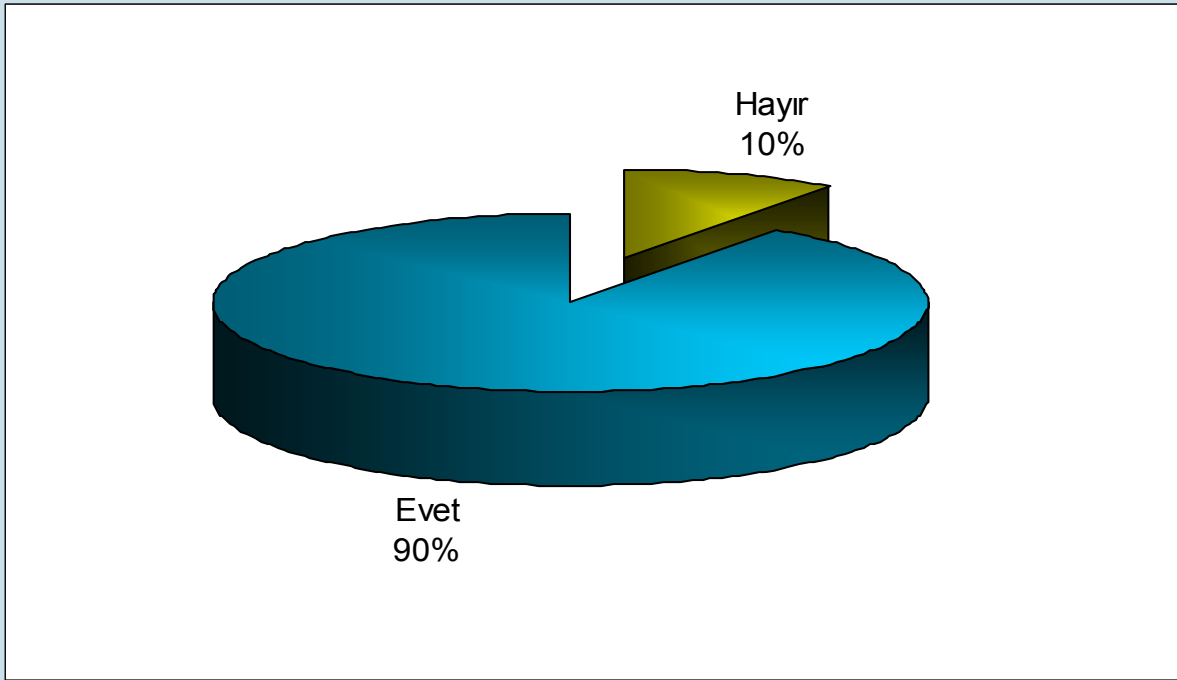
Grafik 34: Katılımcıların kumar alışkanlıkları

Katılımcılara uyuşturucu madde kullanmaya başladıktan sonra kendilerine HIV/AIDS teşhisi konulup konulmadığı sorulmuştur. Bu soruyu 513 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 3015 kişinin 58'i (% 2) evet demişken, 2957'si (% 98) hayır demiştir (Grafik 35).

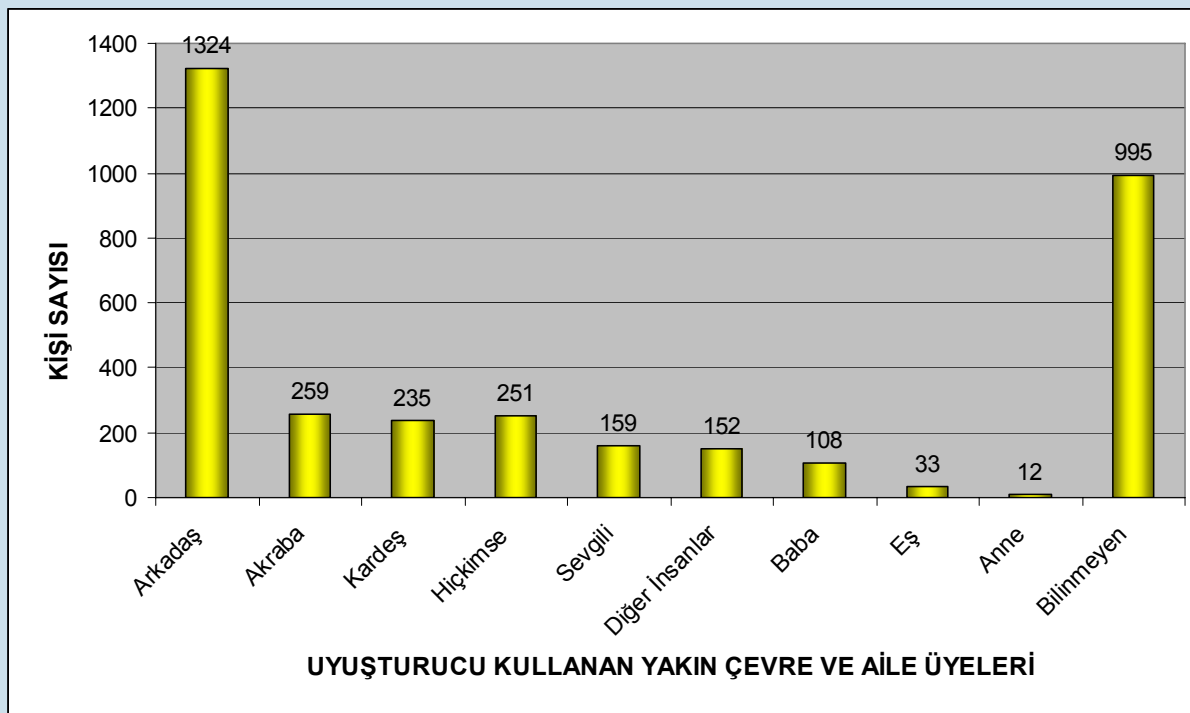
Grafik 35: Katılımcıların HIV/AIDS Durumları

Katılımcılara işledikleri suç nedeniyle pişmanlık duyup duymadıkları sorulduğunda, bu soruyu 229 kişi yanıtlamamıştır. 3299 kişinin 2977'si (% 90) pişmanım, 322'si (% 10) pişman değilim olarak yanıtlamıştır (Grafik 36).

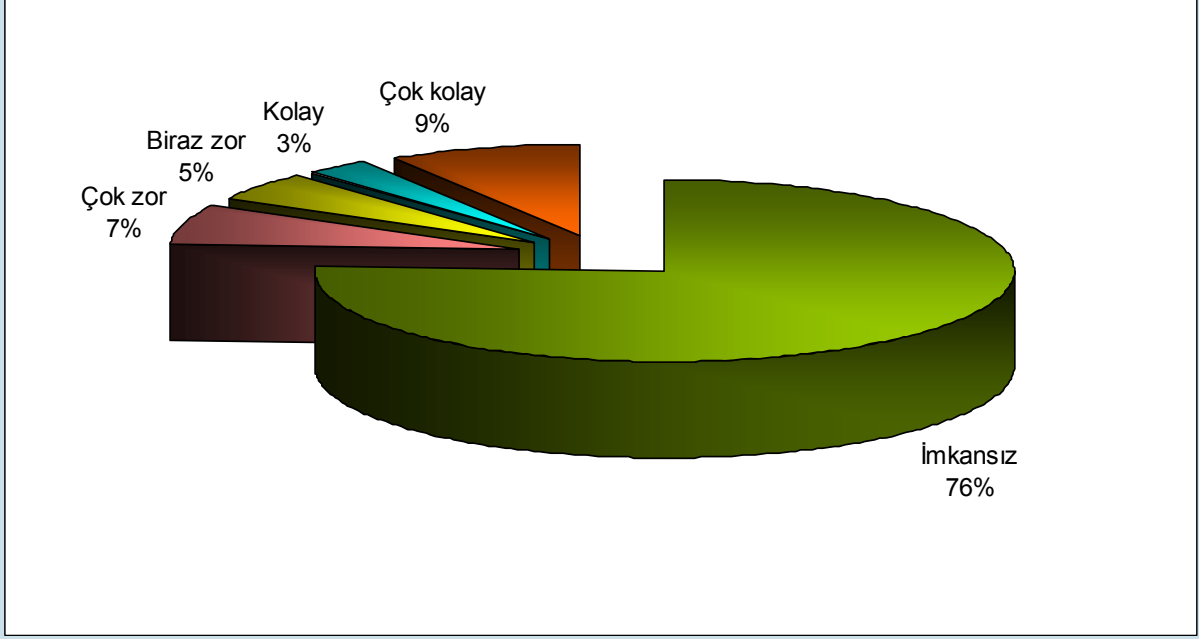
Grafik 36: Katılımcıların Pişmanlık Durumu

Katılımcılara yakın çevrelerinden ve aile üyelerinden hangisi/hangileri uyuşturucu madde kullanıyor diye sorulduğunda, 995 kişi bu soruyu yanıtlamamıştır. 2533 kişinin 1324'ü arkadaş (% 53), 259'u akraba (% 11), 235'i kardeş (% 9), 159'u sevgili (% 6), 152'si diğer insanlar (% 6), 108'i baba (% 4), 33'ü eş (% 1), 12'si anne, 251'i hiç kimse (% 10) olarak yanıtlamışlardır (Grafik 37).

Grafik 37: Katılımcıların Uyuşturucu Madde Kullanan Yakın Çevre ve Aile Üyeleri

Katılımcılara uyuşturucu maddeye ulaşma şanslarının ne olduğu sorulduğunda bu soruyu 494 kişi yanıtlamamıştır. Yanıtlayan 3034 kişinin 2299'u (% 76) imkansız, 224'ü çok zor (% 7), 146'sı biraz zor (% 5), 97'si kolay (% 3), 268'i çok kolay (% 9) olarak belirtmişlerdir (Grafik 38).

Grafik 38: Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumlarında Uyuşturucu Maddeye Ulaşma Şansı Hakkındaki Düşünceleri

SONUÇ

GÖÇ

Göç insanların içinde yaşadıkları coğrafi ve sosyo-kültürel çevreden ayrılarak, başka bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye girmesidir. Bu nedenle insanların hem kendileri değişmekte ve hem de içine girdikleri sosyo-ekonomik çevre değişime uğramaktadır (Durugönül, 1997).

Türkiye'de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğiinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondular gibi sorunların yanı sıra, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar ve bağımlılıklar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar kente göç edenleri, özellikle gençleri içlerine kapanmaya veya tam tersine radikal örgütlenmelere, bağımlılığa, yasadışı işlere ve suça yöneltmektedir (Demir, 1996).

Çalışmamızda, katılımcıların % 59'unun ilçede, % 7'sinin İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropollerde doğdukları, hayatlarının çoğunu ise % 42 oranla metropollerde geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda, uyuşturucu nedeniyle ceza infaz kurumlarında bulunanların büyük çoğunluğunun göç ettiği düşünülmektedir.

ARKADAŞ ETKİSİ

Çocukluktan yetişkinliğe doğru gidildikçe arkadaşlarla olan ilişkilerin insan hayatında önem kazandığı görülür. Arkadaş, kişinin duygusal destek ihtiyacını karşılar. Arkadaş ilişkileri ile ortak ilgi alanları, değerler, duygusal paylaşım sağlanır. Çatışma ile baş etme, problem çözme, destek olma gibi sosyal beceriler kazanma, bireyselleşme ve kişilik gelişimi gibi durumların kazanılmasında arkadaşlık ilişkileri oldukça etkilidir.

Özer (1991) ve Yazman'ın (1995) çalışmalarında, uyuşturucu kullanan öğrencilerin % 60 ila % 80'inin uyuşturucu maddeyi ilk kez bir arkadaşından aldıkları görülmüştür. Ögel ve Tamar'ın (1996) çalışmasında da madde kullanan gençlerin yarısından fazlasının maddeyi ilk kez arkadaşlarının evinde denediklerini belirttikleri görülmüştür.

Çalışmamızda, kişilik gelişiminde önemli etkisi bulunan arkadaşlık ilişkilerinin uyuşturucu suçlarında, kullanma ve ticaret nedenleri arasında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Uyuşturucu ticareti nedenleri arasında arkadaş etkisi % 28, uyuşturucuya başlama nedenleri arasında arkadaş etkisi ve arkadaş çevresine uyum sağlamak % 23 oranla ilk sırada yer almıştır. Bu bulgu ışığında ceza infaz kurumlarında Psiko-sosyal Servislerce pilot ceza infaz kurumlarında uygulanan “Uyuşturucu Madde Programı”nın yaygın hale getirilmesi ve arkadaş etkisi konusunda farkındalık yaratmaya yönelik olan oturumlara önem verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

EĞİTİM - ÖĞRETİM ve İŞ / MESLEK

Çalışmamızda katılımcılar öğrenim durumları açısından değerlendirildiğinde yarısına yakınının ilkokul mezunu olduğu, %10'a yakınının da hiç öğrenim görmediği ve okuma yazma bilmediği anlaşılmıştır. Buna ek olarak katılımcıların anne ve babalarının da öğrenim düzeylerinin oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Babaların öğrenim durumlarına bakıldığında % 26'sının hiç okula gitmediği, %35'inin ise ilkokul mezunu olduğu, annelerin öğrenim durumlarına bakıldığında %57'sinin hiç öğrenim görmediği ve %21'inin ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Hükümlü-tutukluların eğitim faaliyetlerine önem verilmesinin ve öğrenim durumlarının yükseltilmesinin uyuşturucu suçlarıyla mücadelede önemli olduğu düşünülmektedir.

YAŞ ve KARDEŞ SAYILARI

Araştırmaya katılanlar yaş grupları açısından incelendiğinde 25-29, 18-24 ve 30-34 yaş grupları sırasıyla en çok kişilerin buldukları yaş grupları olmuştur. Bunun yanında uyuşturucu maddelere başlama yaşının ortalama 19 olduğu dikkati çekmektedir. Müdahale programları uygulanırken bu yaş gruplarına öncelik tanınmasının programın etkililiğine katkı yapacağı düşünülmektedir.

Eroin ve ecstasy kullanımı gençler arasında yaygındır. Yapılan diğer çalışmalarda esrar ve ecstasy için ilk başlama yaşının 16 ve 17 olduğu, genel olarak bakıldığında tüm maddeler için ilk kullanım yaşının 25'in altında olduğu belirtilmiştir (TUBİM-Reitox, 2006).

Yaş grupları dikkatle incelendiğinde ortalama 19 yaşında uyuşturucu kullanmaya başlayan bu kişilerin yaklaşık 5 yıl içerisinde kullanıcı konumundan satıcı konumuna geçtikleri görülmüştür. Yani uyuşturucu madde kullanmak bir süre sonra ticaretini yapmayı da beraberinde getirmektedir.

Katılımcıların kardeş sayıları incelendiğinde büyük çoğunluğunun kalabalık ailelerden geldiği dikkat çekmektedir. Çocuk sayıları incelendiğinde ise bu oranın düştüğü, yarısından fazlasının 1-3 arasında çocuğunun olduğu görülmüştür.

KATILIMCILARIN DİĞER ÖZELLİKLERİ

Katılımcıların büyük çoğunluğunun anne babası resmi nikahla evli, düşük oranla boşanmış oldukları, tamamına yakınının yetişme çağı boyunca bakımevi veya kuruluştaki geçirdikleri bir dönemlerinin olmadığı görülmüştür.

Katılımcılara daha önce ceza infaz kurumu deneyimi olup olmadığı sorulduğunda yarısından fazlasının daha önce ceza infaz kurumu deneyimi olduğu saptanmıştır. Dahası bu suçların uzak ara en çok işleneninin uyuşturucu suçu olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %90'ı işledikleri suçlardan pişman olduklarını belirtmişlerdir. O halde insanların pişmanlık hissettikleri bu dönem, ceza infaz kurumunda uyuşturucu ile ilgili yapılacak müdahalede oldukça büyük önem arz etmektedir.

Uyuşturucuya bağlı suçlar söz konusu olduğunda erkeklerin kadınlardan çok daha fazla uyuşturucu suçları işledikleri görülmektedir. Buna ek olarak araştırma bulgularına göre kadın ve erkek katılımcılar arasında hem uyuşturucu ticareti yapma nedenleri hem de uyuşturucu kullanma nedenleri arasında temel bir fark saptanmıştır. Uyuşturucu ticareti yapma nedenleri açısından bakıldığında kadınlar için en baskın neden uyuşturucu madde temin edebilmek iken erkeklerde en baskın neden olarak arkadaş etkisi gösterilmiştir. Uyuşturucu kullanmaya başlama nedenleri açısından bakıldığında ise kadınlar için en baskın neden bunalımdan kurtulmak iken erkekler açısından en baskın nedenin merak ve özenti olduğu görülmektedir.

Ögel (1998) değişik on ilde yaptıkları çalışma sonucunda gasp, fuhuş, hırsızlık suçlarının bağımlılar tarafından genelde madde bulmak için işlenen suçlar olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada da hırsızlık, yaralama, gasp, uyuşturucu gibi suçların uyuşturucu madde temin edebilmek amacıyla işlendiği görülmüştür.

Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce uyuşturucu madde temin edebilmek için işlediği suçlar arasında en çok hırsızlık suçunun işlendiği görülmektedir. Hırsızlık kısa zamanda para bulmaya yönelik olarak işlenebilecek suçlardandır. Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce uyuşturucu etkisi altındayken işledikleri suçlar arasında yaralama en fazla işlenen suç olmuştur. Şiddet davranışının önde gelen kaynaklarından biri de, uyuşturucu madde kullanımudur. Çok sayıda araştırma, madde bağımlılığı ile şiddet davranışı arasındaki ilişkiyi saptamıştır (Riley 1998, Leukefeld 1998). Alkol ve madde kullanımıyla, saldırganlık ve şiddet eylemleri birbirini tırmandırmaktadır. Amfetaminler, kokain ve halüsinojenler, kimyasal etkileriyle saldırgan davranışların, şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında doğrudan rol oynar (Köknel, 1998).

Katılımcıların ilk kullandıkları madde türleri incelendiğinde, % 85 oranında esrar, % 5 oranında eroin, % 4 oranında hap, % 2 oranında kokain, % 4 oranında eroin ve % 6 oranında diğer maddeler kullanıldığı görülmektedir. Katılımcıların ceza infaz kurumlarına girmeden önce kullandıkları uyuşturucu madde türleri incelendiğinde, % 53 oranında esrar, % 19 oranında hap, % 13 oranında kokain, % 9 oranında eroin ve % 6 oranında diğer maddeleri kullandıkları görülmektedir. Bu iki durum karşılaştırıldığında, ilk kullanılan madde türünün çoğunlukla esrar olduğu, zaman içerisinde esrar kullanımında azalma olup diğer maddeleri kullanma alışkanlıklarının arttığı görülmektedir.

Katılımcıların uyuşturucu madde dışında sigara, alkol ve kumar alışkanlıkları sorulduğunda büyük çoğunluğunun sigara, yarısının alkol, oldukça küçük bir kısmının ise kumar alışkanlığına sahip olduğu görülmüştür.

UYUŞTURUCU ROTALARI BAKIMINDAN TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

Türkiye, dünyada amfetamin tipi (özellikle ecstasy) uyarıcıların büyük çoğunluğunun başta Hollanda ve Belçika'da olmak üzere Avrupa'da üretilerek Orta Doğu Ülkelerine; dünya afyon üretiminin % 92'sini karşıladığı belirlenen Afganistan'dan maddenin Avrupa'ya geçiş yolu üzerinde kritik öneme sahip bir ülkedir. Zira TUBİM tarafından yayınlanan Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2007 yılı Türkiye Raporunda Türkiye ve bölgesini etkileyen başlıca üç uyuşturucu rotasından söz edilmektedir. Bunlar Balkan Rotası, Kuzey Karadeniz Rotası ve Doğu Akdeniz Rotası'dır. Bu rotaların klasik rotalar olduğu, bunların dışında Türkiye'yi etkileyen alternatif rotaların da geliştirildiği raporda belirtilmektedir.

Emniyetin yakalama istatistiklerine bakıldığında ceza infaz kurumlarında uyuşturucuya bağlı suçlar sebebiyle bulunanların sayılarının artmasına paralel olarak her geçen yıl operasyon ve yakalama sayılarının arttığı anlaşılmaktadır.

TERÖR VE UYUŞTURUCU (NARKO-TERÖRİZM)

Terör örgütlerinin en önemli gelir kaynaklarından birinin kolay ve çok kazanç getiren uyuşturucu madde kaçakçılığı olduğu bilinmektedir. Türkiye'de PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütü başta olmak üzere TKPL/ML ve DHKPC gibi terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığına karıştığı rapor edilmektedir (Pek, 2007). Özellikle PKK-KONGRA-GEL-KADEK'in finansal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uluslar arası uyuşturucu şebekeleriyle irtibata geçerek ve daha sonra mülteci olarak yerleştikleri ülkelerde kendi organizasyonlarını kurarak uyuşturucu ticaretine yöneldiğinin gözlemlendiği belirtilmektedir (Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2007 yılı Türkiye Raporu).

MEDYA

Görsel-işitsel medya, günümüzde baş döndürücü bir hızla gelişen teknolojinin yardımıyla artık sadece radyo ve televizyon vasıtasıyla değil bilgisayarlar ve cep telefonlarıyla dünya üzerindeki milyarlarca izleyici/kullanıcıya aynı anda erişebilme imkanı kazanmıştır.

Televizyon yayınları karşısında en hassas ve etkiye en açık grubu oluşturan çocuk ve gençler, ekranda izlediklerini büyük oranda içselleştirirler. Televizyon kahramanları ve toplumda fark edilen kişiler bu hedef kitlenin en belirgin özdeşim nesnelere dir.

Ülkemiz, televizyon izleme saatleri açısından değerlendirildiğinde, en fazla izleyen ülkeler kategorisinde üst sıralarda yer almaktadır. RTÜK tarafından yapılan araştırmalar, ülkemizde televizyon karşısında harcanan zamanın günlük beş saat olduğunu göstermektedir.

Bağımlılık yapıcı madde kullanım riski yüksek olan okul çağındaki çocukların dizi film izleme oranının ise % 70 olduğu tespit edilmiştir (Yardımcı ve arkadaşları, 2007).

Basın, koruma ve önleme anlayışına temellenen ulusal bir politikanın en etkin gücü olmak durumundadır. TUBİM 2006 ve 2007 verilerine göre en fazla kullanıcının bulunduğu yaş aralığının 15-24 yaş arası olduğu görülmektedir. Madde kullanımını tetikleyen nedenler arasında ise merak ve arkadaş etkisi ilk iki sırayı almaktadır. Bunun yanında gençlerin ergenlik döneminde, rol-model arayışları da madde kullanımında diğer bir önemli etkidir. Bu önemli etmenlerin tamamının toplu olarak sergilendiği mecralardan en önemlisi de hiç şüphesiz televizyondur.

KAYNAKLAR

Alıcı, T. ve Uzbay, İ.T. (2008). Bağımlılık. S.Karakaş (Ed.), Kognitif Nörobilimler (s.701-724). Ankara: MN Medikal ve Nobel Basımevi.

Amerikan Psikiyatri Birliği: Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV, Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC, 1994'TEN ÇEVİREN Köroğlu, E, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2001.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (2007). Avrupa'daki Uyuşturucu Sorununun Durumu 2007 Yıllık Raporu. Lüksemburg Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu.

Balseven, A., Özdemir, Ç., Tuğ, A., Hancı, H., Doğan, Y. (2002). Madde Kullanımı, Bağımlılıktan Korunma ve Medya, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 11(3), 91-93.

Dönmezer, S (1984). Kriminoloji (7. Baskı), Filiz Kitabevi: İstanbul.

Durugönül, E. Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler, 20-22 Kasım 1996, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç, Mersin.

Demir G. Göç Nedenleri ve Göçenlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu: Bolu İli Kıbrısçık İlçesi Örneği, 20-22 Kasım 1996 II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç, Mersin.

Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı- KAM (2003). Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler. ANKARA.

İçişleri Bakanlığı Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi'nin Uygulanması İçin Eylem Planı, Ankara, 2007.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2006 Yılı Türkiye Raporu. Ankara, 2006.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu. Ankara, 2007.

Köknel Ö., (1998). Bağımlılık- Alkol ve Madde Bağımlılığı, Altın Kitaplar, İstanbul.

Leukefield , C. G., T.K. Logan, R.R. Clayton, C. Martin, R. Zimmerman, A.,Cattarello, R. Milich ve D. Lynmam (1998), Adolescent Drug Use, Delinquency, and Other Behavior, İç. Delinquent Violent Youth:Theory and Interventions, p. 98-129 (Ed. Thomas P. Gullotta v.d), Thousand Oak: Sage Pub.

Ögel K.(1998). Madde Kullanıcılarının Özellikleri, Türkiye'de Çok Merkezli Bir Çalışma (Birinci aşama). 3P Dergisi,ek sayı:3, 1998.

Pek, A. (2007). Narkoterizm. Çağın Polisi Dergisi. 68(6), 16-19.

Riley K,J. (1998), Homicide and Drugs. A Tale of Six Cities, Homicide Studies, Vol. No. 2, p.176-205.

Taşkın, A ve Zengin, İ. (2004). Ceza Hukuku El Kitabı, Türk Ceza Hukuku, Ceza Yargılaması Hukuku, Ceza İnfazı Hukuku, Ankara.

TUBİM-Reitox, 2006 Yıllık Raporu, Ankara 2006.

Uluğ, B. (1997). Madde kullanımı ile ilişkili bozukluklar. C. Güleç ve E. Köroğlu (Ed.), Psikiyatri temel kitabı (Cilt: 1, s. 299 - 320). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Yardımcı, N; Emirhan, A; Pınarcı, M; Ayhan, D; Budak, T(2007). Madde ve Madde Kullanımında Görsel ve İşitsel Medyanın Rolü. Etik Kitapçık, RTÜK-EGM Ortak Yayını, Ankara.

TEŞEKKÜR

Ceza İnfaz Kurumlarında uyuşturucu suçu nedeniyle bulunan kiŐilere anketlerin doldurulması sırasında katkısı bulunan Ceza İnfaz Kurumu yÖneticileri, Psikososyal Servis, Eğitim Birimi çalıŐanlarına ve infaz koruma memurlarına;

İŐbirlikleri ve katılımları için tutuklu, hÖkmen tutuklu ve hÖkÖmlÖlere;

Dış İliŐkiler Daire Başkanlığı alıŐanları Nesrin DemirbaŐ, Arzu HÖrremoğlu ve Cengiz Karaman'a veri giriŐi sÖrecinde katkıları için teŐekkÖr ederiz.

EK 1. UYUŞTURUCUYA BAĞLI SUÇ LİSTESİ

LİSTE

1. Alkol veya uyuşturucu maddenin etkisi altındayken araç kullanma
2. Kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma ve/veya kullanma
3. Kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde kabul etmek veya bulundurmak
4. Kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın almak
5. Teşekkül halinde uyuşturucu madde suçu işleme, teşekküle dahil olma, teşekkülü idare etme
6. Ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurma, satma, nakletme, satılmasına aracılık, devretme
7. Topluluk halinde uyuşturucu madde suçu işlenmesi, bu suçu meslek, sanat, geçim vasıtası haline getirme.
8. Uyuşturucu madde ihraç etme
9. Uyuşturucu madde imal ettikten sonra ihraç etme
10. Uyuşturucu madde imal ve ticareti
11. Uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştıran yerdeki eşyaların müsaderesi
12. Uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırmak
13. Uyuşturucu madde kullanma alışkanlığı, uyuşturucu madde müptelalarının muhafaza ve tedavisi
14. Uyuşturucu madde suçu işlemek için teşekkül oluşturma
15. Uyuşturucu madde suçu nedeniyle ölüme sebebiyet
16. Uyuşturucu madde suçundan yurt dışında hüküm giyme
17. Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız olarak ithal veya imal etmek
18. Uyuşturucu veya uyarıcı madde almak, satmak veya kullanmakta pişmanlık
19. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihraç etme
20. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal etme
21. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yapmak
22. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme
23. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını özendirme
24. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama
25. Uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan maddelerin imal ve ticaretini yapma